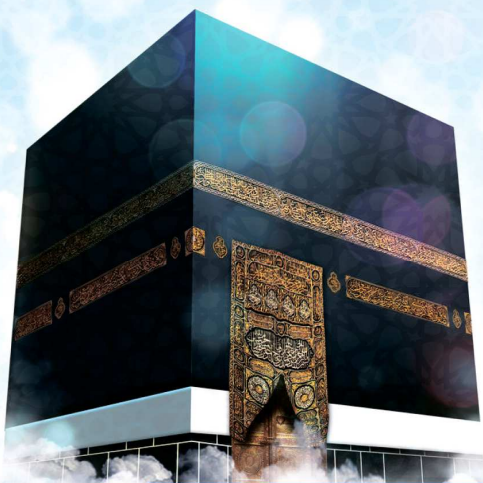

383

Ал-Сезим **Ал-Ваъй** الوعي

Кеңири көлөмдүү фикирий-сакафий журнал

Отуз үчүнчү жыл чыгышы, зул-хиджа 1439х. – август 2018м.

ӨЗГӨРТҮҮ ЖАНА ДИНДИ ТИКЕЛӨӨ АМАЛИЯТЫНДА УЛАМАЛАРДЫН ВАЗЫЙФАЛАРЫ

Ал-Ваъй сөзү

**ИСЛАМ УММАТЫ – БИР УММАТ,
АНЫН УЛУУЛУГУН КАЙТАРУУ ҮЧҮН РОШИД
ХАЛИФАЛЫК МАМЛЕКЕТИН ТИКЕЛӨӨ КЕРЕК**

**БУЛУНДАГЫ РЕЖИМДЕРДИН ӨТМУШТӨГҮ ЖАНА
УЧУРДАГЫ ЫФЛАС РОЛУ**

**ХІХ ЖАНА ХХ КЫЛЫМДАРДАГЫ БАТЫШ МУФАККИРЛЕРИНИН КҮЧ
САЯСАТЫ СТРАТЕГИЯСЫ**

**ИСЛАМИЙ УММАТТЫН ХАЗАРИЙ ДОЛБООРУ ЖОГОРУЛУОДО,
БАТЫШ ДОЛБООРУ БОЛСО КУЛАП БАРА ЖАТАТ**

383

Отуз үчүнчү
жыл чыгышы,
зул-хиджа 1439х,
август 2018м

НУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира
Яман 30 риял
Түркия 1 доллар
Пакистан 1 доллар
Австралия 2,5 доллар
Америка 2,5 доллар
Канада 2,5 доллар
Германия 2,5 евро
Швеция 15 крон
Бельгия 1 евро
Британия 1 евро
Швейцария 2 франк
Австрия 1 евро
Дания 15 крон

Ушул санда

- **Ал-Ваъй сөзү:** Ислам Умматы – бир Уммат, анын улуулугун кайтаруу үчүн рошид Халифалык мамлекетин тикелөө керек 3
- XIX жана XX кылымдардагы Батыш муфаккирлеринин күч саясаты стратегиясы..... 14
- Булундагы режимдердин өтмүштөгү жана учурдагы ыфлас ролу 25
- Исламий Умматтын хазарий долбоору жогорулоодо, Батыш долбоору болсо кулап бара жатат..... 32
- Эмне үчүн адамдар Халифалыкты тикелөөгө чакырса суздук кылышууда?! . 40
- Өзгөртүү жана динди тикелөө амалиятында уламалардын вазыйфалары 46
- **Аалам мусулмандарынын кабарлары** 52
- **Куръани Карим сабагында** 58
- **Бейиш бактары:** Киямуллайл – муминдин фазилети 66
- Сахаба, мужахид, шахид жана самит (сүйлөөбөөчү) Абу Абдуррахман Зайд ибн Хаттаб 71
- **Соңку сөз:** Дэвид Хирст: акыркы кризисте Иорданияны Саудия эмес, Катар жана Кувейт куткарды 75
- Трамп – саткын, Кошмо Штаттардагы кризисти оңдоо керек 76

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ИСЛАМ УММАТЫ – БИР УММАТ, АНЫН УЛУУЛУГУН КАЙТАРУУ ҮЧҮН РОШИД ХАЛИФАЛЫК МАМЛЕКЕТИН ТИКЕЛӨӨ КЕРЕК

Сириядагы козголоң эң оор абалды башынан өткөрүүдө жана маалымат каражаттары анын жеңилүүгө учурай баштаганы жөнүндө маалымдашууда. Көпчүлүк адамдар «козголоңдун дээрлик жарыя кылынган жеңилүүсүнүн негизги фактору – эл аралык тил бириктирүү» деп ойлошу мүмкүн. Себеби, ушул эл аралык тил бириктирүү дүйнөдөгү эң чоң күчкө ээ болгон Америка жана Россия башчылыгындагы бири-бирине карама-каршы эл аралык күчтөрдү бириктирди. Бул эки мамлекет ар кандай адамгерчиликти четке кагып ушул козголоңду жок кылууга келишишти. Аларды көзөмөлдөгөндөр, тергеп-тескегендер болбоду. Ал тургай, алар өздөрү таңуулап келген эл аралык мыйзамга да баш ийишпеди. Бирок, бул жерде маанилүү дагы бир фактор бар. Бул фактор – козголоңчуларда фикий жетекчиликтин жоктугу. Фикий жетекчилик ушундай бир фикрий чөйрөнү түзмөк, бул чөйрө козголоңчуларды бир максат негизинде бириктирип, максатты жүзөгө чыгаруу үчүн алардын күчүн жана аракетин жамдамак. Козголоңдо ушул эл аралык тил бириктирүүгө каршы турган фикий жетекчиликке негизделген саясий жетекчилик да жок болду. О.э. мыкты аскерий пландарды түзө турган жана толук жеңишти жүзөгө чыгаруу үчүн аскерий амалияттарды башкара турган аскерий жетекчилик жок болду. Башкача айтканда, жеңилүү себеби сырттан карагандан көбүрөөк ичкериден келип чыкты.

Сириядагы кырдаал мындай абалга келгенин актоо үчүн кимдир бирөө «козголоң эл аралык коалицияны жеңүүсү тиякта турсун, ал кантип ушул коалицияга жана бул даражадагы кылмыштарга каршы тура алат?» деп айтышы мүмкүн. Бул суроолорго жооп берүүдөн мурда төмөндөгү суроого жооп берүү لازым: дүйнө мамлекеттерин кызыкчылыктары бири-бирине карама-каршы болгон мамлекеттерден мындай коалицияны түзүүгө жана мындай кылмышты жасоого эмне үндөдү? Максат эл аралык саясий

чөйрөдө эч кандай кадырга ээ эмес Башар Асадга жардам көрсөтүүбү? Бул суроолорго «жок» деген жооп болушу табигый. Себеби, Башар Асад Американын колундагы кыргын куралынан башка нерсе эмес. Кала берсе, козголоңго каршы согушка кирген ушул мамлекеттердин ар биринин улуттук коопсуздугуна байланыштуу стратегиялык себеп бар. О.э. алар козголоң аларга кооп-коркунуч туудурат деп эсептешти, ушул кооп-коркунуч аралашууну жана тил бириктирүүнү талап кылды. Бирок, дүйнө мамлекеттерин мындай кылмыштуу коалицияны түзүүгө үндөгөн ошол коркунуч эмне? Албетте, бул кооп-коркунуч – региондо бой созо баштаган, каргаша абалдан чыгууда Умматтын үмүтүнө айланган саясий Ислам, Ислам башкаруусу жана Исламий Халифалык.

Чынында, Халифалык жана Умматтын биримдигин туюнткан Ислам рисалаты, Роббаний шарият, жихад, диндин жайылышы, адамдар топ-топ болуп Аллахтын динине кириши Батышка кооп-коркунуч болуп эсептелет. Батыш мусулмандар колонизаторлуктан азат болууну, Батышка малай режимдерди кулатууну жана алардын урандылары үстүндө Ислам башкаруусун тикелөөнү каалап жатышканын түшүнүп жетти. Ал Умматты чегаралар бөлө албаганын, жамдоочу бир фикирге жана жашоо жөнүндөгү бир көз карашка ээ Уммат катары калышына эч ким тоскоол боло албаганын түшүндү. О.э. Батыш Ислам Умматы өз проблемаларын дин негизинде чечүүгө аракет кылып, өз динине улуу рисалат деп карп жатканын түшүнүп жетти. Уммат өз хазараты жана тарыхы менен сыймыктанат, ар дайым аны кайра тирилтүүнү каалайт. Уммат жол баштоочу жетекчини издөөдө.

Батыш Умматтын мындай аркетин жөн таштап коюу же анын кеңейишине жол берүү мүмкүн эместигин, тескерисинче, аны жок кылуу зарылдыгын түшүндү. Батыш мурда да мунун алдын алуу үчүн көптөгөн аракеттерди жасаган. Бул үчүн Батыш Ирак жана Афганистанды басып алды, бирок, ийгиликсиздикке учурады. Азыр ал Умматтын козголоңдорунан, өзгөчө Шамда Халифалыктын кайра төрөлүшүнөн коркууда. Ошондуктан, Сирияда жүз берген кылмыштар Исламга каршы согушууга чейин жетти. Бул согуштун терроризмге каршы күрөшүү наамы астында алып барылышы баарына белгилүү. Терроризмге каршы согуш кеңейип, ал тургай, Халифалык мамлекети менен кандуу өтмүшкө ээ болгон жана ушул өтмүш кайталанышынан коркуп жаткан мамлекеттерди камтып

алышынын себеби да ушул. Бул, дүйнө мамлекеттеринде анык акыйкатка айланды жана муну саясий түшүнүккө ээ эмес киши гана түшүнбөйт. Ирак жана Афганистандагы баскынчылык маалында эл аралык маалымат каражаттарына Буш жана анын жардамчылары, Батыш саясатчылары бир нече билдирүүлөрдү беришти, алар өз билдирүүлөрүндө «Ислам империясы» деп аташкан халифалыктан эскертишкен. Мындай билдирүүлөр Сирия козголоңунда дагы айтылды. Сирия козголоңуна каршы эмне үчүн мынчалык ырайымсыз чабуул кылынганын мына ушулардан түшүнүүгө болот жана бул эл аралык сахнада ачык чындыкка айланды.

Бирок, мусулмандар менен алардын душмандары ортосундагы күчтөрдүн айырмачылыгына келсек, бул жаңы нерсе эмес. Мусулмандардын Аллахка жана ахырет күнүнө ыйман келтирүү түшүнүктөрү, Аллахтын шариятына баш ийүүнүн кубаты, динди үстөм кылуу каалоосу жана аны жихад аркылуу жаюу, бейиш талабында шахид болууга умтулуу, жалгыз Аллахтан жардам суроо жана Ага гана тобокел кылуу... булардын баары мусулмандарга кыска убакыт ичинде, Исламий мамлекет эми гана дүйнөгө келген күндөрдө Фарс жана Византия империяларын жеңүү мүмкүнчүлүгүн берди. О.э. мусулмандарды бириктирген Халифалык мамлекети турган күндө кресттүүлүк согуштарында мусулмандар бүткүл Батышты жеңүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушту. Эгер, мусулмандар ушул сыпаттарга ээ болушса бүгүн да кафир күчтөрдү жеңүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат. Мындай кыйынчылыктарга мурдагы пайгамбарлар жана Пайгамбарыбыз Мустафа ﷺ да туш болгон.

﴿الْم ﴿ أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿ وَلَقَدْ فَتَنَّا

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ﴾

«Алиф, Лам, Мим. Адамдар: «Ыйман келтирдик» дешээри менен гана сыналбастан жөн таптап коюуларын ойлоштубу?! Акыйкатта болсо, Биз алардан мурдагы кишилерди сынаган элек го! Анан Аллах чын сүйлөгөн кишилерди да, жалганчы адамдарды да анык билет» [29:1-3]

Түпкүлүгүндө, бул кыйынчылыктар момундар үчүн сыноо болуп сөптөлөт. Бул орунда Куръани Каримдин аяттарын т.а. саййидибиз Давуддун кыссасын, Талут жана Жалут ортосунда болгон окуяны ибрат үчүн көрсөтүүбүз зыян болбос. Аллах Таала айтат:

﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۚ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۚ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ ۚ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْكُوا اللَّهَ كَمَا مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِن فَتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۚ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾﴾

«249. Качан Талут аскерлери менен чыккан соң айтты: «Албетте Аллах силерди бир дарыя менен сынайт. Ошондо, ким андан суу ичсе менден эмес жана ким андан ичпесе, ал менден. Бирок, ким колу менен бир гана кокучтаса (урухсат)». Анан ал дарыядан аз гана адамдан башка баары ичишти. Ал ыйман келтирген кишилер менен бирге дарыядан өткөн соң айтышты: «Эми бул күн Жалут жана анын аскерине күчүбүз жетпейт». Аллахка жолугаарына ишенгендер: «Канчалаган кичине колдор Аллахтын колдоосу менен чоң колдорду жеңип чыккан. Аллах сабыр кылуучулар менен бирге», дешти. 250. Качан алар Жалутка жана анын аскерлерине көрүнгөндө айтышты: «Роббибиз, үстүбүздөн сабыр жаадыргын, кадамдарыбызды бекем кылып, Өзүң бизди бул кафир коум үстүнөн жеңишке ээ кыл!» 251. Ошентип, Аллахтын колдоосу менен аларды жеңип чыгышты. Дагы Давуд Жаалутту өлтүрдү. Анан Аллах ага падышалык, пайгамбарлык жана Өзү каалаган нерселерден таалим берди. Эгер, Аллах адамдардын айрымдарын айрымдары менен кайтарып турбаганда, шексиз, жер жүзү бузулуп кетээр эле. Бирок, Аллах бардык ааламдарга кененчилик, жоомартчылык кылуучу. 252. (Эй Мухаммад), булар

Аллахтын аяттары. Аларды сага чындык менен окуп берүүдөбүз. О.э. сен шек-күмөнсүз пайгамбарлардансың»

[2:249-252]

Аллах Таала Бани Исраил падышасы Талут жөнүндө кабар берүүдө. Талут өз аскерлери жана Бани Исраилдеги ага итаат кылган кишилер менен бирге жолго чыкканда аларга айтат: Аллах силерди дарыя менен сынайт. Ким андан суу ичсе менден эмес т.а. бүгүн бул жолдо мага шериктеш болбойт. Ким андан ичпесе, ал менден. Колу менен суу алып ичкен киши андан сырткары. Аллах Таала айтат:

﴿فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ﴾

«Анан ал дарыядан аз гана адамдан башка баары ичишти».

Бухарий Барро ибн Азибден риваят кылган хадисте Барро айтат: *«كُنَّا أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، تَنَحَّيْتُ أَنْ عِدَّةَ أَصْحَابٍ يَدْرُ عَلَى عِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ، الَّذِينَ جَاوَزُوا مَعَهُ النَّهْرَ، وَلَمْ يَجَاوِزْ مَعَهُ إِلَّا مُؤْمِنٌ بِضَعَةِ عَشْرٍ وَثَلَاثَ مِائَةٍ»*

«Биз, Мухаммад ﷺдын сахабалары – Бадр сахабаларынын саны Талуттун дарыядан өткөн жан жөөкөрлөрүнүн санына барабар болгон деп айтчубуз. Талут менен бирге үч жүз ондон ашык момун гана дарыядан өткөн».

О.э. Бухарий Барродан риваят кылат: *«... Ошондуктан, Аллах Таала айтат:*

﴿فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ﴾

«Ал ыйман келтирген кишилер менен бирге дарыядан өткөн соң айтышты: «Эми бул күн Жалут жана анын аскерине күчүбүз жетпейт». Т.а. алар душманга каршы туруу үчүн өзүлөрүнүн саны аз экенин айтышты. Ошондо Аллахтын убадасы хак экенин билишет уламалар аларды кайраттандырды. Себеби, жеңиш сан жана курал-жарактын көлөмү менен эмес, Аллахтын алдынан келет. Ошондуктан, алар:

﴿كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

«Канчалаган кичине колдор Аллахтын колдоосу менен чоң колдорду жеңип чыккан. Аллах сабыр кылуучулар менен бирге», дешти». О.э. Аллах Таала Өз элчисин жана момундарды алардын саны аз болсо да, жеңиш менен сыйлаганын баяндап мындай дейт:

﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُمْ بِبَنَصِرِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

«Дагы силер жерде азчылык жана алсыз болгон чагыңарда, адамдар талап кетүүлөрүнөн коркуп турган чагыңарда силерге жай берип Өз жардамы менен колдоп-кубаттаганын, шүкр кылышыңар үчүн пакиза ниьматтардан ырызкыландырганын эстегиле!» [8:26]

Расуллаллах ﷺ аз болсо да кафирлерге каршы бетме-бет келип жеңишке жетишти. Себеби, жеңиш өлчөөсү эң оболу Аллахка ыйман келтирүүгө жана анын буйруктарына итаат кылууга негизделет. Жеңиш үчүн жетик болушу үчүн зарыл болгон эң биринчи нерсе ушул. Күчтү тартиптештирүү андан кийин келет. Согушкерлердин бир сапта турушу күчтү тартиптештирүүнүн эң биринчи талаптарынан.

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ بُنِينَ مَرَّضُونَ﴾

«Албетте Аллах Өзүнүн жолунда кудум туташ имараттардай бир катарга тизилген абалда жихад кылдарды сүйөт» [61:4]

Жеңиш жетик болушу үчүн зарыл болгон эң маанилүү нерсе бириккен аскерий жетекчиликтин болушу. Себеби, аскерий жетекчилик согуштарды даярдык менен ишке ашырууну камсыздайт.

Бирок, жеңишке жетүүдө чоң мааниге ээ дагы бир нерсе бар. Ал – жеңишке жетүү үчүн мамлекеттерге каршы мамлекеттер, армияларга каршы армиялар күрөшөт. Расуллаллах ﷺдын иштери дал ушул нерсени көрсөтүүдө. Анткени, Расуллаллах ﷺ Меккеде нусрат талап кылып, ансарларды табууга аракет кылышынын себеби ал ансарлар жардамында урууларга каршы күрөшүү болбогон, ал Исламий мамлекетти тикелөөнү максат кылган. Качан гана ансарлар Пайгамбар ﷺдын талабын кабыл алган соң ал Мадинага хижрат кылып, ал жерде мамлекетти тикеледи жана мына ошондон кийин гана жихад жарыялады. Себеби, жихад аяттары мамлекет тикеленишинен мурда түшпөгөн, мамлекет тикеленгенден кийин түшкөн.

Биз бул орунда исламий мамлекетте көөдөлөнгөн бир саясий жетекчилик жөнүндө сүйлөөгө өтөбүз. Исламий мамлекеттин

саясий жетекчилиги болушу бул мамлекеттин исламий фикирий жетекчиликке негизделишин түшүндүрөт. Т.а. бул мамлекет Ислам түшүнүктөрү, фикирлери жана өкүмдөрү негизинде иш жүргүзөт.

Ооба, Уммат Робби тарабынан шаттык келишине ынтызар. Аллах Таала Халифалык мамлекетинин тикеленишин шаттыктын ачыкчы деп белгиледи. Себеби, Халифалык менен Ислам жана мусулмандар азиз болот, куфр жана кафирлер кор болушат. Батыш бул маселени түшүнөт жана мунун алдын алууну такдырий маселе деп билет. Өкүнүчтүүсү, кээ бир мусулмандар муну түшүнбөй жатышат.

Айрым мусулмандардын жүрөгүн бул ишке ашкыс нерсе, Батыш буга жол бербейт деген ойлор ээлеп алган. Биз аларга мындай дейбиз, бул Аллах силерге жүктөгөн фарз жана силердин нажатыңар мына ушунда. Ырас, Аллах силерге аны фарз кылып жүктөгөн соң, демек, бул иш чыдам алкагындагы нерсе. Себеби, Аллах чыдам жетпеген нерсени жүктөбөйт. Аллах Таала айтат:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

«Аллах эч бир жанды чамасы жетпеген нерсеге буйрубайт»

[2:286]

Демек, бул ишке ашкыс нерсе эмес. Бирок, аны ишке ашыруу эң оор иштерден. Ал эми, Батыш буга таптакыр жол бербейт деген сөздөргө келсек, бул иштин натыйжасын Батыш белгилебейт, ааламдар Роббиси белгилейт. Расулуллах ﷺдын Маккадагы иштери мамлекетти тикелөөгө багытталган. Ал өз жолунда Аллахтын буйругуна итаат кылды, ал жана азчылыкты түзгөн ыйман келтирген кишилер туш болгон кыйынчылыктарга сабыр кылды. Мунун натыйжасында, Аллах момундар куугунтукталышкандан кийин башбаанек менен, алсыз абалда калышкандан кийин аларга нусрат берүү менен жана капчыгайда курчоодо калышкандан кийин эң даамдуу тамактар менен ырызкылантуу менен сыйлады. Аллах Таала айтат:

﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ خَائِفُونَ أَنْ يَتَّخِطَفَكُمْ النَّاسُ

فَأَوْلَانَكُمْ وَأَيْدِيكُمْ بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

«Дагы силер жерде азчылык жана алсыз болгон чагыңарда, адамдар талап кетүүлөрүнөн коркуп турган чагыңарда силерге жай берип Өз жардамы менен колдоп-кубаттаганын, шүкр

кылышыңар үчүн пакиза ниъматтардан ырызкыландырганын эстегиле!» [8:26]

Жеңиш бир гана Аллах тарабынан келет, ага жол бере турган же ага тоскоолдук кыла тургандар кафирлер тарабынан эмес. Ошондуктан, эгер жеңиш кечиксе кафирлер аны кечиктиргени үчүн кечиккен жок. Тескерисинче, момундар кемчилик кетиришкени жана Халифалык мамлекетин тикелөөдө Аллахтын буйругуна баш ийишпегени үчүн жеңиш кечигет.

Халифалыкты тикелөө аракети ушундай үлкөн кыйынчылыктарга учураган болсо да, бирок, ал өзүнүн биринчи баскычында эмес. Биз толук кадыржамдым менен айтабыз, ал соңку баскычка жетти. Элүү жылдан ашык доордо мусулмандар арасында алып барылган даъват нусрат талаптарын ишке ашыруу үчүн чоң аралыкты басып өттү. Кала берсе, мусулмандарда нусрат факторлору толук камсыздалды. Т.а. Уммат бириктирүүчү фикирге ээ жана бул фикир Батышты коркууга сала турган түрдө бар. Уммат Ислам хукмдары колдонулушун каалайт. О.э. мындай жогору вазыйфаны рошид халифалар доорундагыдай аткарууга өзүн даярдаган мусулмандар жамааты бар жана бул жамаат – Хизб-ут-Тахрир. Бул жамааттын ысымы Халифалык, Халифалыктын ысымы бул жамаат менен туюнтулуп калды. Бул аракет ага жардам бере турган момундар ичинен чыккан күч ээлерине мухтаж. Бул күч ээлери армиялар сабында бар, бирок, алар бытыранды. Күч ээлери Аллахка жана Анын Расулуна жардам берген алгачкы ансарлардай динге жардам берген ансарлардын мартабасын алышы үчүн жардам берүүгө аракет кылуу لازым. Ошондо гана Аллах алар аркылуу Умматка нусрат берет жана мамлекет тикеленет.

Уммат Аллахтын нусраты ишке ашышын күтүүдө. О.э. биз көрүп жаткандай, бүгүн нусраттын ишке ашышына тоскоолдук бар деп эч ким ойлобосун. Мусулмандар каршы бул кылмыштар аларды аракетке келтириши лазым. Бул кылмышкерлер кафирлигине таянып бизге каршы согушууда. Алар Исламга кек сакташканы үчүн аны «терроризм» деп аташты, динди тикелөө үчүн аракет кылып жаткан мусулмандарды террорчу, фундаменталист жана экстремист деп аташты. Сирияда болуп жаткан окуялар айткандарыбыздын тууралыгына анык мисал болот. Адамдардын динге карата позициясы жана өз жеринде Халифалыктын тикеленишине ыраазы болуусу мактоого татыктуу. Бул абал

Батыштын этибарын тартты. Ошондуктан, Батыш козголондорго чекит коюу үчүн өзүндөгү бардык мүмкүнчүлүктөрдү ишке салды.

Америка жана аны менен бирге дүйнө мамлекеттери ушул күнгө чейин чейин мусулмандар өздөрү каалаган мамлекетти тикелөөсүнө тоскоолдук кылып келишти. Бирок, алар мусулмандардын вакиъликти өзгөртүү жөнүндөгү каалоосун өзгөртө алышпады, таптакыр өзгөртүшө албайт. Мусулмандар менен күрөшүп жаткан кафир мамлекеттер үчүн жеңилүү сааты белгиленген, бул убакыт эч качан өзгөрбөйт. Уммат дүйнөнүн ар кандай жеринде азаптарга учурап жатканына карабастан вакиъликти өзгөртүү үчүн бекем турган соң, кафирлердин жеңилүүсү – Аллахтын жардамы менен – албетте ишке ашат. Батыш хазараты ийгиликсиздикке учурашы, бүткүл дүйнөнү капитализм караңгылыгынан чыгара турган, анын ырайымсыздыгынан куткара турган туура дүйнөлүк фикирий жетекчиликке мухтаж болуу кафирлердин жеңилүүсүнө болгон ишенимди бекемдейт.

Биз Аллахтын аяттарында убада кылынган жеңишти күтүп жатабыз. Аллах Таала айтат:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

«Аллах силерден ыйман келтирген жана жакшы амалдар кылган заттарга, кудум мурунку өткөн (итикаддуу) заттарды халифа кылгандай, аларды да жер жүзүндө халифа кылууну убада кылды жана алар үчүн Өзү ыраазы болгон (Ислам) динин үстөм кылууну о.э. аларды көргөн кооп-коркунучтарынан кийин бейпилдикке бөлөп коюуну убада кылды. «Алар Мага гана ибадат кылышат жана Мага бир да нерсени шерик кылышпайт. Ким ушул (убада)дан кийин куфрону (ниъмат) кылса, анда, алар фасыктар» [24:55]

Биз Расуллаллах ﷺдин хадистеринде башарат кылынган Халифалыктын тикеленишин күтүп жатабыз. Расуллаллах ﷺ айтат:

﴿تَكُونُ النَّبِيُّةَ فِيكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَا جِ نَبِيُّةَ فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مَلَكًا عَاصِيًا، فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مَلَكًا جَبْرِيَّةً، فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَا جِ نَبِيُّةَ. ثُمَّ سَكَتَ﴾.

«Силердин араңарда Аллах каалаганча пайгамбарлык уланат. Кийин Аллах каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин зордукчул падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин жабыр көрсөтүүчү залым падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот. Андан соң Пайгамбар ﷺ сүкүт кылды». (Баззар жана Табароний риваяты). Расулуллах ﷺдын хадистери Исламдын жеңишке жетишин жана бүткүл дүйнөгө Ислам жетип барышын башарат кылган деп айтсак болот. Ибн Хиббан Микдад ибн Асваддан, ал Расулуллах ﷺдан риваят кылган хадисте Пайгамбарыбыз айтат:

«لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الْأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا يَبْرُكُ اللَّهُ بَيْنَ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ هَذَا الدِّينَ بِعِزِّ عَزِيزٍ أَوْ بَدَلٍ ذَلِيلٍ، عِزًّا يُعِزُّ اللَّهُ دِينَ الْإِسْلَامِ، وَذَلًّا يُذِلُّ بِهِ الْكُفْرَ»

«Бул иш күн жана түн жеткен жерге чейин жетип барат. Аллах бир да отурукташкандын, көчмөнчүнүн үйүн калтырбастан, ага бул динди азиздин азиздиги жана кордун кордугу менен киргизет. Ушундай бир азиздик, Аллах аны менен Ислам динин азиз кылат, ушундай бир кордук, Аллах аны менен куфрду кор кылат». Расулуллах ﷺ бардык мусулмандарга, өзгөчө Палестина калкына яхудий мамлекети кулатылышын жана яхудийлер өлтүрүлүшүн башарат кылган:

«لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقَاتِلَ الْمُسْلِمُونَ الْيَهُودَ فَيَقْتُلُهُمُ الْمُسْلِمُونَ، حَتَّى يَخْتَبِيَ الْيَهُودِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْحَجَرِ وَالشَّجَرِ، فَيَقُولُ الْحَجَرُ أَوْ الشَّجَرُ: يَا مُسْلِمُ، يَا عَبْدَ اللَّهِ، هَذَا يَهُودِيٌّ خَلْفِي فَتَعَالَ فَاقْتُلْهُ، إِلَّا الْغَرْقَدَ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرِ الْيَهُودِ»

«Мусулмандар яхудийлерге каршы согушуп, аларды өлтүрүшмөйүнчө о.э. яхудийлер бак-дарак жана тоо-таштардын артына жашынып, бак-дарак жана тоо-таштар: «Эй мусулман, эй Аллахтын кулу, мына артымда яхудий турат, келип аны өлтүр», демейинче кыямат болбойт. Гаркад дарагы андай дебейт, себеби, ал яхудийлердин дарагы».

Бирок, ушул эскертүү жана башарат оңойлук менен, асманга кол көтөрүп дуа кылуу менен эле ишке ашып калбайт. Ал үчүн мусулмандар кайраттуу аракет кылуулары жана Расулуллах ﷺдын тарыйкаты негизинде Аллахтын динине жардам берүүлөрү керек болот. Албетте алгач дуа кылынышы жана бул дуага Аллахты ыраазы кыла турган солих амал да шайкеш болушу зарыл.

Ошондуктан, Умматка мындай дейбиз, ырас, Ислам башкаруусун каалап, араңарда бул ишти рошид халифалардын жолуна негиздеп аткарууга кудуреттүү кишилер турган соң, силер эч качан жеңилбейсиңер. Албетте Аллах Өз хидаяты менен силерге ансарларды жолдойт.

Аллах Таала айтат:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا تَحْيِيكُمْ ۗ وَاعْلَمُوا أَنَّ
اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ ۗ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

«Эй момундар, Аллах жана Анын пайгамбары силерди түбөлүк жашоо бере турган нерсеге даъват кылганда, аны кабыл алгыла жана билип койгула, шек-күмөнсүз, Аллах ар бир киши менен анын жүрөгүнүн ортосун ээлеп турат. Албетте, Анын алдына топтолосуңар»

[8:24] □

ХІХ ЖАНА ХХ КЫЛЫМДАРДАГЫ БАТЫШ МУФАККИРЛЕРИНИН КҮЧ САЯСАТЫ СТРАТЕГИЯСЫ

Дүйнөнү күч менен көзөмөлдөө (1)

Абдулхамид Абдулхамид

Биз алсыздарга орун бербеген ырайымсыз капиталисттик дүйнөдө жашап жаткан соң, ушундай бир мамлекетти тикелөөгө аракет кылып жатабыз, бул мамлекет күчтүү мамлекеттердин чабуулуна каршы турушу, кийин күчкө толуп аймагы бардык исламий өлкөлөрдү камтып алышы жана бүткүл дүйнөнү Ислам менен башкаруу үчүн кеңейиши لازым. Ошондуктан, бул орунда Батыш муфаккирлеринин фикирлөө ыкмаларын жана дүйнөнү башкаруу үчүн зарыл болгон негизги курал жөнүндөгү көз караштарынын ар түрдүүлүгүнүн себебин түшүнүү үчүн күч саясаты коидасына, батыштыктардын ал жөнүндөгү назариясына токтолуп өтүүнү туура деп билдик.

Күч саясаты түшүнүгү

Күч саясаты коидасы: мамлекет эл аралык саясатта бирер иш кылышы анын күчүнө байланыштуу, эгер, мамлекет ийгиликке жетишмекчи болсо ал оболу күчкө толушу лазым деген фикирден келип чыккан.

Бул койдага ылайык, экспанциялык характердеги мамлекеттер өз чегараларын коргоо, ал тургай, чегарасынан тышкары жаңы жерлерге өкүмдарлык кылуу үчүн аскерий күч топтошу керек.

Күч саясаты назариятчыларынын бири айтышында, жаңы мамлекет күчтүү армияга ээ болушу лазым. О.э. согуш тармагына көңүл бурбоо себептүү мамлекет кыйроого учурайт, мамлекет согуш тармагы менен алектениши жана аны мыкты үйрөнүшү мамлекеттин сакталып калышына жана өнүгүшүнө алып барат.

Эгерде, мамлекеттердин каалоосу бири-бирине карама-каршы болсо, алардын ортосунда согуш чыга берет. Мындай абалда ким күчтүү экенин жана каалаган нерсесине ээлик кылышын согуш белгилейт. Күчтүү тарап акыйкат ээси болот. Себеби, акыйкат – жүзөгө чыкканга чейин – мыйзамдуу кылыч ал тарапта болушуна мухтаж (т.а. акыйкатты кылыч менен коргоо керек).

Эл аралык саясаттагы эң маанилүү фактор – аскерий күч жана ал мамлекеттер ортосунда бөлүштүрүлүшү. Бул жерде негизги кепилдик атаандашып жаткан мамлекеттер ортосундагы күч теңдеми барабар болушу керек. Башкача айтканда, күч жагынан

тең салмак бирдей болсо эки тарап согуштан качат. Себеби, бул көп аракетти талап кылат жана пайдасынан зыяны көп болот.

Күчтөр теңдеми саясаты түздөн-түз согуш жүз беришинин алдын алат. Себеби, эгер түздөн-түз согуш жүз берсе, ал ойрондулукту келтирип чыгарат. Мисалы, жыйырманчы кылымдардын ортолорунда АКШ менен Советтер Союзунун ортосундагы күчтөр теңдемин алып карай турган болсок, эки тарапта тең үлкөн куралдар болуп, согуш жүз берсе тез жана толук ойрондулукка алып бармак.

Күч саясаты коидасынын сынчылары мамлекеттин күчүн тышкы көрүнүшкө карап баалабоо зарылдыгын баса белгилешет. Алардын айтымында, эсеп-китеп кылынышы мүмкүн болгон бирден-бир нерсе ушул күчтүн булактары. Себеби, келечекте бул күч пайда келтириши да, келтирбеши да мүмкүн. Мамлекеттер өздөрү пайдалуу деп ойлогон күч булактарын ээлөөгө аракет кылышат.

Күч салыштырмалуу фактор болуп, күчтүү адам кандайдыр бир шартта күчтүү болсо, башкасында алсыз болгон. Мисалы, Америка Түндүк Вьетнамдан күчтүү болгон болсо, Түштүк Вьетнамда жеңилүүгө учураган жана чегинүүгө мажбур болгон. Советтер Союзунун аскерий ядролук күчү аны кулашын, ыдырашын жана дүйнө бойлоп таасири кыйрашын токтото албаган.

Демек, аскерий күч бардык нерсе дегени эмес. Кимде-ким аскерий күч аркылуу бардык нерсеге жетишем десе, тез арада бардык нерседен куру калышы мүмкүн. Батыштык күч саясатынын муфаккирлери он тогузунчу кылымдын соңу жана жыйырманчы кылым баштарында Атлантика океанынын эки тарабында пайда болушту. Алар күч саясаты коидасын кабыл алган мамлекеттер колдонушу шарт болгон курал түрүн белгилөөдө келише алышпады. Бирок, алар төмөнкү пунктулар туурасында бир фикирде:

1 – Аскерий күч мамлекеттин экспансиялык максаттарын жүзөгө чыгарууда эң күжүрмөн курал болуп эсептелет.

2 – Мамлекет тирүү вужуд, ал күчөшү жана алсыздашы мүмкүн. О.э. анын чегаралары өзгөрүүчөн, булардын баары анын аскерий күчүнө байланыштуу.

3 – Дүйнөнүн саясий картасында алсыз мамлекеттер үчүн орун жок, себеби, жашоо жалаң гана күчтүүлөргө чектелиши лазым.

4 – Мамлекеттердин кызыкчылыктары бири-бирине карама-каршы. Бул болсо, башкалардын эсебинен өз иштерин жүзөгө

чыгаруу үчүн бири-бири менен атаандашууну жана күрөштү талап кылат.

5 – Мамлекеттин экспанциялык максаттарына тоскоол боло турган ар кандай рухий, ахлакий жана инсаний кыйматтарга чекит коюлушу لازым.

6 – Биз жашап жаткан жерге бир гана дүйнөлүк мамлекет батат.

Деңиз күчтөрү – деңиз стратегиясы жөнүндө саясий түшүнүк

Океан жана деңиздер мамлекеттер ортосунда саясий жана экономикалык атаандаштык, куралдуу жаңжалдар үчүн майдан болуп келген, дагы эле болуп келүүдө. Бул болсо, мамлекеттерди деңиз күчтөрүн түзүүгө жана анын аракетин күчөтүүгө үндөгөн.

Деңиз күчтөрүнүн тарыхы узун, башында аскерий деңиз флоту согуштук деңиз бөлүмдөрүнөн турган. Алар кемелерди бут жана кол аркылуу аракетке келтиришкен. Кийин шамал жардамында башкарылган кемелер пайдаланылган. Кийин буудан, андан кийин нефть күйүүчү майынан жана акыры атом энергиясынан пайдаланыла турган болду.

Ошентип, техникалык жетишкендиктерден пайдалануу аркылуу деңиз күчтөрүн ишке салуу өнүгүп барды. Айрым мамлекеттерде деңиз куралы кургактык жана аба куралдары менен бекемделди. Душмандардын деңиздерде болгон деңиз флоту күчтөрү замбирек жана ракеталар аркылуу атаандаштарынын жерлерин бутага алышы мүмкүн.

Деңиз күчтөрүндөгү маанилүү нерсе алардын тоскоолдуксуз аракеттенишине жана манёврларды өткөрүшүнө байланыштуу. Себеби, океан жана деңиздер бирер мамлекеттики эмес. Мамлекеттердин мыйзамдары океан жана деңиздерге алакасы жок. Деңиз күчтөрү душман флотун жексен кылышынан тышкары анын аскерий жана экономикалык потенциалын кыйратып маанилүү иштерди аткарат. Бул иштерди душмандын борбордук нукталары жана куралдуу күчтөрү жайгашкан даректерге таасир өткөрүү аркылуу ишке ашырат. О.э. мында душман жерин басып алуу үчүн кургактык күчтөрүн даярдайт.

Мындаш тыркары, деңиз калктар ортосунда соода сатык жана түрдүү алакаларды өнүктүрүүдө маанилүү роль ойнойт. Жээк боюндагы борборлордо бир нече маданият жана өнүгүүлөр пайда болгон, мына ушул борборлордон тараган. Мисалы, финикийлер этибарды жалаң деңизге каратышкан жана Жер Ортолук

Деңизинин чыгыш жээгинде Сойда, Сур, Акка жана Арвад сыяктуу деңиз шаарларын курушкан. Алар деңиздин маанисин сезишкени үчүн деңиз империясын курушкан.

Сур шаары финикийлеринин деңиз империясы кургактыктагы жерлерди ээлегенден көрө көбүрөөк сода-сатык жана алакаларга таянууга канааттанышкан. Себеби, жерлер демөөрчүлөрдү талап кылат жана майдаланып кетиши мүмкүн. Алар дагы аралдуу региондор мамлекет борбору үчүн коопсузураак жана тышкы коркунучтан тыныч болот, бул нерсе шаар кургактык жээгинде болгондон жакшыраак деп билишкен.

Ошондуктан, алар борборлорун жээктен ондогон километр алыстыкта жайгашкан аскаларга көчүрүшкөн. Алар ушул жол менен өз жерлерин ошол убакта болгон Вавилон жана Ассирия мамлекеттеринин коркунучунан Македонский келгенге чейин сакташкан.

Алардын бири мындай деген: «Эгер, ушул аскалуу арал жээктен бир километр алыстыкта жайгашканда ыхтымал Александр андан үмүтсүз абалда кайтмак. Себеби, Сур жана Киртаж шаарларынын кулашы деңиз империялары өз борборлоруна таянганын, борбор куласа империя да кулашын көрсөттү. Деңиз империясы кургактык империясынан ушул жагы менен айырмаланат. Себеби, кургактык империясы борбор кулагандан кийин да толук кулабашы мүмкүн».

Ошентип, Киртаж империясы аягына жетти. Анын борборун римдиктер өрттөп жиберешти. Римдиктер Жер Ортолук Деңизинин көптөгөн шаарларын басып алышты. Ганнибал Рим дубалдарын жарып кире албаган соң, Альп тоосу аркылуу Франция тараптан бастырып кирди. Ганнибал ушундай бир аскерий план түздү, анын чабуулунан душман тынчсызданып калды. Себеби, ал күтүлбөгөн тараптан жаап келген.

Британия аралынын Европа кургактык жээктерине жакын жайдагы Атлантика океанынын сууларында жайгашуусу аны Европа материгиндеги мамлекеттер ортосунда болуп жаткан согуштардан жана саясий тартипсиздиктерден сактады. О.э. Атлантика океаны аркылуу Америка материгинин чыгыш жээктерине болгон деңиз жүрүштөрүндө өзүнчө роль ойноду. Кыскача айтсак, Британиянын аралда жайгашуусу деңиз империясын курушуна жардам берди.

Британия аралы географиялык ачылыштар кылымынан мурда байыркы дүйнө мамлекеттери ичинде эң артта калгандардан эле.

Ал узак жылдар Европанын кургактыктагы мамлекеттерине моюн сунуп келди. Британия калкы деңизчилик менен алектенбеген жана өлкөлөрү байыркы дүйнө хазаратынын борборлорунан алыста болгондуктан деңизчиликте мыкты эмес эле. Себеби, Британия чыгыш тараптан Евразиянын пайда келтирбеген кургактыгына чектеш болсо, анын батыш тарабы Атлантика океаны сууларына туташкан.

Жаңы дүйнө ачылгандан кийин Британия Европанын Түндүк Америкага эң жакын тарабы болуп калды. Ал үчүн Америкага деңиз жолу ачылды жана Түштүк Африка, Ыраакы Чыгыш мамлекеттерине кошумча Түндүк жана Түштүк Америка материги менен алака кылуу жеңилдешти. Мындан тышкары Жер Ортолук Деңизи жана Балтика деңизи сыяктуу жарым жабык жергиликтүү деңиздер менен алака жакшырды.

Бирок, деңиз жолунун борборлору жаатында Британиядан үстөмдүккө ээ болгон Испания жана Португалия Ыраакы Чыгышка жетүүгө үмүт кылышкан. Алар Түндүк Америкага жетүү үчүн Британия менен кызматташты. Бирок, бул эки мамлекет этибарды Американын ортоңку жана түштүк бөлүгүнө каратышты. Бул болсо англистерди өз таасирин Түндүк Америкада орнотуу үчүн жол ачты.

Географиялык ачылыштардан мурда Европага оор жүк болгон Британиянын жайгашкан орду ачылыштардан кийин стратегиялык орунга айланды, калкы тизмеге алынды жана адамдардын билим даражасы жогорулагандыктан деңизчиликте адистер көбөйдү. Булардын баары Британияга колонизаторлукту жаюуда жардам берди жана анын азыктана турган тамырларын кеңейтти. Ошентип, Британия Азия, Африка жана Түндүк Америкадагы көп калктардын жерлерин басып алды. Британия империянын аскерий күчүн бекемдөөдө өз колонияларынын табигый жана экономикалык байлыктарынан пайдаланды.

Америкалык деңиз флоту адмиралы Альфред Мэхэн (1840-1914-ж.) Британия аралынын улуулугуна жана анын жайгашкан ордуна таң калган кишилерден эле. Ал деңизди мамлекеттин кубатын бекемдей турган географиялык фактор деп эсептеген. О.э. ал дүйнөнүн каалаган жайына тоскоолдуктарсыз, жол жана темир жолдор курбай жетүү мүмкүн, мындан тышкары кургактык жана аба аркылуу жүк ташуудан көрө деңиз аркылуу ташуу бир нече эсе арзан болот деп билген.

Альфред Мэхэндин оюнда, мамлекет ар дайыма аракетте болушу لازым. Себеби, бул анын кеңейишине жардам берет. Мамлекеттин сенек болуп калышы аны кулоого жана кыйроого алып барат. Мамлекет күнүмдүк аракети аркылуу өз барлыгын коргой турган тирүү вужуд сыяктуу. Мындан тышкары, ал деңиз күчтөрү кургактык күтөрүнөн үстөм болушу лазым, ким деңизге ээлик кылса кургактыкка да ээлик кылат, деңиз улуулук булагы жана кеңейүү каражаты деп билген.

Мэхэн өз өлкөсү т.а. АКШ дүйнө деңиздерине өкүмдарлык кылууда, кургактыктагы калктардын такдырына жана байлыктарына ээлик кылууда Британиянын мыйзамдуу мураскору болушун каалап мындай деген: «Дүйнө океандары Британия империясынын ички сууларына айланып калды, эл аралык соодасатык жолдору болсо анын турмуштук тамырларына айланды».

Мэхэн Британия деңиз флотун минтип сыпаттаган: «Британия өз флотунун күчүн топторго каршы согушка кирүү жана соодалык максатта согушка кирүү үчүн сактабайт, анын күчү душман майданга таштай турган негизги күчкө каршы каратылган. Муну душман флотуна чечүүчү сокку бере турган жана деңиз үстүнөн өкүмдарлыкты колго ала турган аскерий кемелерди ишке салуу аркылуу ишке ашырат».

Мэхэн кыскача мындай дейт: «Британия деңизчиликтеги улуулукка жетик аскерий даярдык, чоң эсеп-китеп жана өнүккөн техника адистери аркылуу жетишти. Себеби, Британия арал мамлекет болуп, өз колонияларына баруу жана алардын байлыктарын Британия калкына алып келүү үчүн күчтүү аскерий флот курушу лазым. Анын аскерий флоту соода-сатык флоту үчүн деңиз жолдорунун коопсуздугун камсыздайт жана Британияга каршы курчоо ыктымалынын алдын алат. Мындан тышкары коркунуч пайда болгондо душман Британия жерлерине өкүмдарлык кылып алышынан сактайт».

Мэхэн деңизчилик менен алектенген мамлекет улуу күч болушу жана күч аркылуу каалаган нерсеге жетишүү үчүн ээлик кылышы зарыл болгон табигый, географиялык жана инсаний факторлорду санап берген: географиялык жактан жайгашкан орун, аймак, кайсы материкте жайгашканы, мамлекеттин жээктеринин характеристикасы, калкынын жалпы эсеби, этникалык характеристикасы жана өкүмдар саясий түзүм.

Мэхэндин айтымында, мамлекеттин жайгашкан орду ийкемдүү болушу لازым т.а. деңиз тараптан чет дүйнө менен алака кылууда эрки өз колунда болушу жана муну эч кандай тоскоолдуксуз ишке ашырышы керек. Ошондуктан, мамлекет төмөндөгүлөргө ээ болушу шарт:

1 – Мамлекет тышкы дүйнө менен байлап турган ачык деңизге туташуусу лазым. Себеби, мамлекет өкүмдарлык кылып жаткан деңиз ачык сууларга байланбашы керек. Ошондо мамлекет ушул сууларга кожоюндук кылып жаткан мамлекет шантажына жолукпайт жана өз алдынча саясий токтому чыгара алат.

2 – Мамлекет канчалык деңизге жакын болсо анын жайгашкан орду ошончолук манёвр кылууга ыңгайлуу болот.

3 – Мамлекеттин жээги канчалык узун, терең жана деңизчиликке жарактуу болсо, анын жайгашкан орду ошончолук күчтүү болот.

4 – Мамлекеттин жайгашкан орду чоң деңиз күчүнө ээ башка бир атаандаш мамлекеттен алысыраак болушу лазым. Ошондо ал деңиз күчүн өнүктүрүшү оңой болот.

5 – Деңизге туташкан мамлекеттин кургактык чегарасы коопсуз болушу керек. Себеби, бул нерсе аны түрдүү тартипсиздиктерден жана тышкы коркунучтардан алыстатат.

6 – Мамлекеттин деңиздеги жайгашкан орду негизги суу жолдору жана эл аралык мааниге ээ стратегиялык суу базалары аркылуу бекемделиши лазым.

Мэхэн жогорудагы шарттарды Британиядан тышкары аянты 9,8 млн км. квадратка барабар АКШда да көрдү. АКШ батыш тараптан Тынчтык океанына өкүмдарлык кылат. Бул океан аны Австралия, Жаңы Зеландия, Индонезия, Малайзия, Филиппин жана Япония сыяктуу ири аралдар жайгашкан Азия материгине байлап турат. Чыгыш тараптан болсо Европа жана Африка материги менен байлап тура турган Атлантика океанына өкүмдарлык кылат.

АКШ Европа жана Азиянын ар кандай мамлекети тарабынан боло турган коркунучтардан сакталган. Себеби, ал байыркы дүйнө материгинен алыста жайгашкан. Ал эми, анын эки кошунасы болгон Мексика жана Канада жөнүндө айтсак, Мексика аскерий жана экономикалык жактан АКШдан кыйла артта калган. Канада болсо аянтынын көпчүлүк бөлүгү суук аймак болгону жана айыл-чарба булактары аз болгондуктан АКШ аскерий, экономикалык жана калктын саны жагынан андан үстөм. Ошондуктан, АКШ бир

тараптан сууда манёвр кыла ала турган географиялык орунда жайгашкан болсо, экинчи тараптан кургактык чегаралары коопсуз.

АКШнын чыгыш жээги деңизчиликке жарактуу эң жакшы жээктердин бири. Бул болсо, кургактыкты транспорт тармактарына жана деңиз ресурстарына жакындаштырат. Жээкте дагы булуңдар көп, алар порттордо токтоп турган кемалерди деңиз толкундарынан сактайт, сакафий жана техникалык факторлорду өзүнө тартат. Мындан тышкары, анын жанында бир нече аралдар бар, алар жээк деңизчилигин активдештирүүгө жардам берет. Жээк деңизчилиги болсо өнүккөн деңизчиликке кирип барууда тепкич болуп эсептелет. Терең болбогон, ылай же кумдуу жээктер ири деңиз күчтөрүн түзүүгө жардам бербейт.

Бирок, АКШ майданынын кеңдиги, Атлантика жана Тынчтык океанына туташкан аймактардын узундугу аралык маселесинде ага кыйынчылыкты туудурат. Себеби, эгер эки жээктин биринен коркунуч пайда болсо, бири-бирин колдоо үчүн эки тарапты тең башкара турган борборлошкон деңиз күчтөрүн түзүү мүмкүнчүлүгү жок. Бул нерсе АКШнын эки жээкти бири-биринен ажыратып коёт жана деңиз күчтөрүн АКШнын башка жээгине алып өтүү үчүн Түштүк Американы айланып өтүүгө мажбур кылат. Ошондуктан, эки тарапты бири-бирине байлоодогу каражаттарды азайтуу жана АКШнын Кариб деңизиндеги мамлекеттер менен болгон алакаларын бекемдөө үчүн Панама каналын казуу зарыл болгон.

Ал эми, аскерий жана экономикалык деңиз аракетин ишке ашырууда кургактыктагы таяныч маселесине келсек, Мэхэн бул туурасында мамлекет айыл-чарба ресурстары жана жер асты байлыктары жагынан жакыр болушу, экономикалык аракет үчүн жараксыз болушу лазым, ошондо калк тирикчиликтин негизги булагы катары деңизчиликке этибарын каратат дейт. Бирок, АКШ түрдүү климаттык шарттар жана өсүмдүк, айбанат, жер асты байлыктарына ээ болгондуктан жогоруда Мэхэн айткан шарттар анда жок. Бул болсо, Америка калкын деңиз тарапка багытталышына терс таасир көрсөтөт жана өздөрү үчүн кургактыкты турмуш булагы кылып алышына мажбурлайт.

Бирок, жыйырманчы кылымдын башында АКШ калкынын саны болжол менен 150 миллионго жетиши Америка деңиз флотун курушуна жана мамлекеттин башка тармактарына таасир кылбастан андан пайдаланышына жол ачты. Буга өзгөчө айыл-

чарба жана өнөр-жай тармагындагы жумушчу күчү таңсыттыгы түрткү болду.

Америка калкынын улуттук, диний жана тил тармагындагы бирдейлик ал жердеги саясий туруктуулукка жардам берди. Себеби, калкынын көп бөлүгү англосаксондор болуп, алар англис тилинде сүйлөшөт, дини насранийлердин протестант агымына таандык.

Мэхэн Америка калкын укмуш окуяларды жана деңиз саякатын жакшы көрө турган, жекече эркиндик, көчмөнчү турмуш, соода сатык жана материалдык кирешени жакшы көрө турган калк деп билет. Себеби, алар географиялык жактан деңизге жакын жайгашкан Европа калктарынан тарашкан жана алардын ата-бабалары жаңы жерлерге жаңы укмуш окуялар, киреше табуу жана жакшы жашоо арзуусунда көчүп келишкен.

Сындоочулардын айтымында, Мэхэн колония астындагы калктарда бир күн келип азаттык туйгулары пайда болушу, жээктеринде жайгашкан жана саясий, аскерий жана экономикалык зулум өткөрүп жаткан чет элдик базаларды чыгаруу үчүн куралдуу күрөш башташы мүмкүндүгүнө көңүл бурбаган. Мындан тышкары, бул базалардын мамлекеттен алыста жайгашканы көп каражаттарды талап кылышына, бир күн келип финансылык себептерге ылайык алардан баш тартууга мажбур болушуна этибар бербеген. Себеби, Британия жана Франция Экинчи дүйнөлүк согуштан кийин ушундай кылууга мажбур болгон.

Мэхэн дагы убакыт өтүшү менен техникалык өнүгүү болушу, аскерий аба күчтөрү материк ичиндеги же деңиздеги бутага сокку бере алышы жана кыймылсыз жана кыймылдуу базалардан ракета куралдары аркылуу дүйнөнүн каалаган жайына сокку берилиши мүмкүндүгүнө этибар каратпаган деген сынга учураган. Туура, деңиз күчтөрү жээктеги региондорго сокку бериши жана аларды ойрон кылышы мүмкүн. Бирок, ал жерди басып алууга кудуреттүү эмес, себеби, кургактык күчтөрү согуш майданын төрт тараптан курчап турат.

Мэхэндин фикирлеринин дагы бири ушул: АКШ Түндүк Америка материгине толук өкүмдарлык кылышы керек, себеби, ал рельефи бир бүтүн болуп, ал жерде бирден ашык мамлекет болушу мүмкүн эмес. Мындан тышкары, АКШ Кариб деңизи аралдарына жана Панамага өкүмдар болушу لازым. Мэхэн АКШ менен Британия ортосунда дүйнөгө өкүмдарлык кылуу туурасында союз түзүлүшү

зарыл экендиги, келечекте Россия жана Кытайга каршы АКШ, Британия, Германия жана Япония ортосунда союз түзүү зарылдыгы жөнүндө айткан. О.э. жер шарынын 30-40-меридианындагы аймактарда Россия жана деңиз бою мамлекети болгон Британия ортосунда кагылышуу болушу ыктымалы күчтүү экени жана континент мамлекеттери чегаралар туурасында бири-бири менен согуш абалында экени, бул болсо деңизчиликке чоң маани бере турган күчтүү континент мамлекети тикеленишине тоскоол болушу жөнүндө айткан.

Бирок, анын кабыл алынган эң маанилүү фикирлеринин бири ушул, ал айткан, АКШ өз экономикасын жана деңиз күчтөрүн өз чегарасы ичинде, эл аралык майданда жүз берип жаткан саясий жана аскерий окуялардан алыста түзүүгө этибар бериши лазым. О.э. ал АКШ Европа мамлекеттери сыяктуу колония кылбашы, дүйнө мамлекеттерине экономикалык жактан кирип барышы лазым деген. Себеби, ушундай кылса, деңиз мамлекетинин күчү жерлерди колония кылганга караганга көбүрөөк коопсуз болот.

Мэхэндин деңиз күчтөрү түшүнүгүн сындаган англис географы Хэлфорд Маккиндер Британия флотунун күчтүүлүгүнүн себептерин мындай сыпаттайт, Британия флоту Европа кургактыгындагы Британия аралдарына жакын жайда жайгашкан. Ал өз экономикасында колония кылып алынган байлыктарга таянат. Британия деңиз күчтөрү кургактыктагы базаларга таянат. Маккиндер келечек кургактык күчтөрүнүкү деп эсептейт. Анын фикирин географ мекендеши Фост да кубаттады. Фост ички кургактык жана жээк бою региондорун салыштырып көргөндөн кийин деңиз күчтөрү өкүмдарлык кылып жаткан региондор азайып жатканын, ошол эле учурда кургактык күчтөрү өкүмдарлык кылып жаткан региондордун майданы кеңейип жатканын көргөн. О.э. кургактык күчтөрү деңиз жолдору жана Хурмуз, Гибралтар, Бабул Мандаб, Босфор жана Дарданелла кысыктары сыяктуу маанилүү кысыктарга өкүмдарлык кылышын күткөн.

Бирок, географ Майлз деңиз күчтөрү реформасы чындыгында чалгытуу үчүн колдонулат, себеби, океандар тирүүлүк булагына ээ болгон кургактыкка байлануу аркылуу мааниге ээ, деңиз жана аба үстүнөн өкүмдарлык кылуу кыйын маселе деп баса белгиледи. О.э. ал согуштан максат экономикалык ресурстарга ээ болуу үчүн жер басып алуу болгон соң, деңиз жана аба күчтөрү бул иште

ийгиликке жетише албайт. Ал эми, жерди ээлөө үчүн кургактык, аба жана деңиз күчтөрүн бириктирүү зарыл дейт.

Бирок, Спраут Мэхэнди сындап, анын фикири он жетинчи кылымга таандык, ал ушул негизге ылайык он тогузунчу кылымдын окуяларына өкүм чыгарган жана ал темир жол пайда болгондон кийинки саясий натыйжаларга көңүл бурбаган дейт. О.э. ал Мэхэн кургактык жана аба транспорт каражаттарынын башталышындагы өнүгүүгө гана күбө болгон, келечекте боло турган ачылыштардын жана окуялардын таасирин күтпөгөн, арал мамлекеттер курчоо жана түздөн-түз аба чабуулуна бута болуп калышы оюна да келбеген, кургактык транспорту деңиз транспортунан алга өтүп кетиши жана кургактыктагы аракет тараза табагын Британияга каршы басышын эсепке албаган дейт.

Соңунда айтмакчыбыз, Мэхэндин деңиз күчтөрү саясаты түшүнүгү туура эмес болсо да, бирок, анын фикирлери америкалык саясатчылардын этибарын тарткан. Себеби, АКШ географиялык ордуна караганда аралга окшойт, ушуга ылайык душман деңиз кошуундарын мамлекет ичине кирүүдөн кайтаруу үчүн үлкөн жана өнүккөн деңиз кошуунуна ээ болушу керек. О.э. өнүккөн өнөр жайына керек боло турган жер асты байлыктарын жана табигый ресурстарын түрдүү региондордон деңиз аркылуу алып келүү, өзүнүн айыл-чарба продукцияларын жана өнөр-жай малдарын экспорт кылууну камсыздоо үчүн деңиз кошуунуна мухтаж. Бул болсо, Америка жерлеринен алыста деңиз жээгинде мамлекетти коргоо, соода-сатык флотун коргоо вазыйфасы жүктөлгөн деңиз флотилиясы аркылуу ишке ашат. Себеби, АКШны башка дүйнө менен деңиз жана океандар байлап турат, Америкага тирүүлүк булагы болуп эсептелет. □

БУЛУҢДАГЫ РЕЖИМДЕРДИН ӨТМҮШТӨГҮ ЖАНА УЧУРДАГЫ ЫФЛАС РОЛУ

Салих Абдуррохим – Алжир

Аллах Таала саййидибиз Мухаммад ﷺ ды Бану Хашимден тандаган болсо да, бирок, ал кишинин абасы Абдулузза ибн Абдулмутталиб т.а. Абу Лахаб ыйман келтирбеди. Аллах Таала ал жөнүндө мындай дейт:

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۚ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۚ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۚ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۚ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝﴾

«Абу Лахабдын колдору курусун! Ал куруду! Мал-мүлкүн жана кесип кылып тапкан нерселери ага пайдасы тийген жок! Жакында ал жана анын отун аркалаган, мойнунда бышык буладан эшилген аркан болгон аялы отко кирет!» [111:1-5]

Ошол убакта дагы бир абасы жана жаштыктагы эмчектеши Хамза ибн Абдулмутталиб ыйман келтирди жана шахиддердин саййидине айланды.

Акыркы рисалат Араб жарым аралына жиберилди, ошондо арабдардан ыйман келтирген, ихсан кылган жана Аллахтын рахматына ээ болгон кишилер болду. Алар жөнүндө Аллах Таала айтат:

﴿وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَتٍ عِنْدَ اللَّهِ ۚ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ ۚ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَّهُمْ ۚ سَيَدْخُلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ ۖ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

«Арабийлер арасында Аллахка жана ахырет күнүнө ыйман келтиргендер жана кыла турган ихсандарын Аллахтын алдында курбат талап кылуу жана пайгамбардын дуасына (татыктуу болуу) деп билгендер да бар. Билип коюшсун, ошол ихсандары өзүлөрү үчүн курбат. Аллах аларды Өз рахматына алат. Албетте Аллах магфираттуу, мээримдүү» [9:99]

Бирок, калгандары ага далын салышты жана көпчүлүк арабдар ээрчиген жакшылыкка (Исламга) ээрчишпеди. Аллах Таала алар жөнүндө айтат:

﴿وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُّ بِكُمُ الدَّوَائِرَ ۚ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ۚ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

«Арабийлер арасында ушундай бир кимселер да бар, кылган садакасын (өзү үчүн) зыян деп билишет жана силерге балээлер келишин күтүп турушат. Жаман балээ өзүлөрүнө болсун! Аллах угуучу, билүүчү» [9:98]

Бүгүн да айрым арабдар ашкере түрдө ошолордун жолунан бара жатышат.

1632-жылы Араб жарым аралында Усманийлердин вужуду аягына жеткен соң Британия Индия океаны жетип барды. Британия ал жерде Индия-Британия компаниясынын линиясын түздү. Бул нерсе Британияны эки тарап т.а. Британия менен Индия ортосундагы узун деңиз транспорт линиясын камсыздоого үндөдү. Булуңда Алмар компаниясын түзүп, Усманийлер таштап кеткен боштукту толтурду. О.э. Булуңда чачылып кеткен Амирликтерге акча берип, алар менен жарашты.

Британия он тогузунчу кылым аягында бул өлкөлөрдү Усманий Халифалыктан бөлүү жана аларды эгемендүү кылып көрсөтүү үчүн «Өз ара жарашкан Амирликтерди» аны менен экинчи ирет союз түзүүгө мажбур кылды. Бул союз алар менен жекече түзүлдү жана аларды Британия урухсатысыз ар кандай чет мамлекет менен алака кылышына тыюу салды.

Британия менен келишим түзгөн амирликтердин маанилүүлүгү жыйырманчы кылым башындагы нефть ачылыштары доорунда дагы да күчөдү. Буга Бахрайн, Кувайт, Бириккен Араб Амирлиги, Катар жана Саудия түштүгүндөгү Амман мамлекеттери кирди. «British Petroleum» компаниясы нефть казып алууда атаандашсыз укук ээсине айланды. Британия кол астындагы Амирликтерде королдук башкарууну орнотту жана Мисирден башталып Яманга чейин созулган коңшулаш өлкөлөрдү республика жана демократия түрүндөгү режимдерди орнотту.

Булундагы режимдердин вазыйфасы региондо Британия колониясы үчүн таяныч жер даярдоо болгон. Негизи, Британиянын ал жерде болушу тыюу салынган жана ал жерге баруу Британиянын арзуусу болгон. Себеби, англистер араб деңизи тарабынан ал жерге жакындашканда Усманийлер алардын кемелерин кууп жиберген. Регоиндо Усманийлердин вужудуна чекит коюлган соң Британия Булуңдагы келишим түзгөн амирликтерге колун созду. Ал тургай, Булуң акимдери Биринчи дүйнөлүк согушта Усманийлерге каршы Британия кошуундары менен биргеликте согушка кирди. Буга Нажд жана Хижаз

жерлеринде Сауд үй-бүлөсүнөн болгон Абдулазиз ибн Абдуррахман, Амманда Саид ибн Теймур, Кувейтта Мубарак Кабир жаркын мисал. Бүгүн Амирликтердин расмийлери Фахрий Пашаны Биринчи дүйнөлүк согуштун аягында Мадинаи Мунаввараны англистерге тапшыруудан баш тартканын айыптап келишет. Ошол окуяда көптөгөн катардагы жарандар көз жумган.

Британия Булуңга бекем орношуп, нефть дүрбөлөнү көтөрүлгөндөн кийин каалаган ишин кылып, Булуң байлыктарын ээлеп алды. Булуң майдандарында Британия ээлик кылган үлүшү 84%ды түздү, Булуңдагы режимдерге пайданын бир бөлүгүнүн акысына курал берди жана калган акчаларды өз банкында сактады.

Булуңдагы Британия саясатына байланып калган режимдер анын буйругуна моюн сунушат. Алар Усманий Халифалык мамлекети кулатылгандан кийин исламий өлкөлөрдө Сайкс-Пико келишими негизинде пайда болгон жана Британияга ээрчиген мамлекеттер менен достук мамиледе болушту. Ал эми «жаңы колонизатордун» т.а. Американын кулуна айланган режимдер менен душмандарча мамиледе болушту. Американын кулуна айланган режимдерге душмандык кылуу саясий жактан алардын пландарына жана саясий иштерине каршы чыгууда көрүндү. Бул экономикалык жактан нефть менен камсыздабоодо, соода-сатык айырбаштоону токтотууда, блокада кылууда жана товарларга тыюу салууда көрүндү. Аскерий жактан америкапарас режимдерди кулатуу же алсыратуу максатында аларга каршы күрөшүп жаткан согушкерлерге курал сатууда, аларды каржылоодо көрүндү.

Булуңдагы режимдер Британия ыраазы болгон режимдер менен бирге жана аларды колдоп-кубатташат. Бул режимер саясий долбоорлорун ишке ашырууда Британияга жардам көрсөтүшөт, өздөрүндө мектеп, оорукана жана башка социалдык объектилерди кура албашына карабастан, Британия долбоорлорун каржылашат.

Бүгүн Булуңдагы режимдердин ролун бир нече багытта белгилөө мүмкүн. Эң биринчи бул режимдер Араб жарым аралындагы калктын демографиясын кайрымусулмандардын пайдасына чечүүдө. Алар кайрымусулман Британияны араб жарым аралына киргизүүгө ыраазы болушкан. Бүгүн булуң калкынын орточо 80%ын Чыгыш Азиядан келген кайрымусулмандар түзөт. Мусулман жумушчу күчтөрү болсо Батыштын саясий көрсөтмөсүнө негизделип өлкөдөн кууп жиберилген.

Бул режимдер кудум мурда болгондой, Британия буйруктарына лаббей деп жооп берген толуп ташкан казына ролун аткарууну улантып жатат. Британия 2006-жылы ноябрь айында Лондон шаарында Яманга донордук кылган мамлекеттер конференциясын өткөрдү. Британия Булуңдагы режимдерге Яман үчүн 6 миллиард доллар бөлүүнү буйруду, ал эми, 2008-жылы Америка менен Британия бүткүл дүйнөлүк экономикалык кризисти башынан өткөрүп жатканда капиталисттик экономиканы сактап калуу үчүн жүздөгөн миллиард долларлар бөлүүнү буюрду.

2011-жылдан кийин Америка малайы болгон Мисирде Британиянын таасирин кайра тикелөө үчүн Булуң мамлекеттери финансылык жардам беришти. Бул режимдер 2011-жылы козголоңдордо козголоңдорду ийгиликсиздикке учуратуу жана колонизатор кафир Батыш мамлекеттеринин өкүмдарлыгынан азат болууга умталган багытта башка тарапка буруу үчүн үлкөн акчаларды сарфташты.

Бул режимдердин андан да кооптуу ролдору бар, алар өз эсебинен аскерий базаларды куруу боюнча жарышып башташты, Америка кошуундарына жерлерин ачып беришти. Негизи, Япониянын Акинава аралында, Түштүк Кореяда жана Германияда жайгашкан Американын аскерий базаларындагы солдаттар жасаган жийиркеничтүү иштер себебдүү Америкага каршы нааразылык туйгулары көтөрүлгөн эле. Адамдарга карата ок атуу, аларды өлтүрүү, баңгизаттарды колдонуу, жыныстык кол салуу, мас абалда унаа башкаруу, өлкө жарандарына жаман мамиле жасоо жана аларды кемсинтүү менен алектенишкен. Натыйжада, калк арасында аларга карата нааразылык пайда болду. 2003-жылы Түштүк Корея Американы базасын көчүрүү жөнүндө эскертти. Акинава аралында болсо япондор аралдан Америка базасын чыгарууну талап кылып демонстрация өткөрүштү. Себеби, америкалык солдаттар он эки жаштагы кызды зордуктап, өлтүрүшкөн эле. Германияда да ушул сыяктуу окуялар жүз берди.

Америка Экинчи дүйнөлүк согуштан кийин дүйнө бойлоп аскерий базаларды жайгаштыруу саясатын баштады жана база ачууга урухсат берген мамлекеттер менен адилетсиз союздарды түздү. Т.а. бул базалардагы солдаттар ошол өлкөнүн сотторуна моюн сунбайт. Ага карабастан, Булуңдагы режимдер өз жерлерин Америка аскерий базаларына ачып беришти. Америка кыска убакытта Нажд жана Хижаз өлкөсүндө Захрон базасын ачты.

Экинчи дүйнөлүк согуш доорунда Оманга караштуу Масира аралынан база катары пайдаланды.

Бирок, Америка өз базаларын көбүрөөк Булуңга орнотууга этибар каратты. 80-жылдардын соңунда Султан ибн Абдулазиз базасын курду. Ага 700 миллион доллар каражат сарфталды жана 1991-жылы Ирак согушунда андан пайдаланды. Бул базанын негизги бөлүгү ортоктош аба операциялары үчүн борбор болуп, эң соңку типтеги күзөтүү жабдыктары менен камсыздалган. О.э. ал ортоктош разведка борбору болуп, 2001-жылы июнда ачылган.

Америка база ачууда «кумарланып» 1999-жылы Кувайтта Ариф Жон базасын ачты. Бул база Кувайт борборунун түштүгүндө жайгашкан, аны Америка армиясындагы инженерлер курган жана каражаты 200 миллионго барабар. Ирак чегарасынан 75 миля алыстыкта Ахмад Жабир базасын ачты. ал эми, 2000-жылы Ирак чегарасынан 39 миля алыстыкта Али Салим аба базасын ачты.

Бахрайнда болсо Америка деңиз кошуундары Британиянын Манамадагы базасын ээлешти. Бахрайн режими 1987-жылы Шайх Иса аба базасын курду жана аны Американын деңиз жөө кошуундарына тапшырды. Алар базаны дагы да өнүктүрүп ага «Деңиз белеги» наамын беришти жана 1997-жылы дагы да кеңейтилди. 1995-жылы июль айында Американын бешинчи Флотилиясынын жетекчилиги ага көчүп өттү.

Ал эми, Катарда Американын үч аскерий базасы жайгашкан. Алардын бири Удайд базасы, ал токсонунчу жылдары курулган жана Доханын чыгышынан 19 миля алыстыкта жайгашкан, ага 1,4 миллиард доллар каражат сафталган. 2002-жылы март айында базада ортоктош аба операцияларынын борбору түзүлгөн. Экинчиси Доха жанындагы Силийя базасы болсо, акыркысы Доха аэропортундагы база.

Оман режими 1980-жылы АКШ менен аскерий кызматташтык туурасында союз түздү жана 1990-жылы союзду жаңылап, алкагы кеңейтилди. Кийин Америка Маскаттан 80 миля алыстыкта жашыруун түрдө Мусаннана базасын курду жана ага 120 миллион доллар сарфтады. Яманга жакын Зафар вилаятында «Thumrait» аба базасын курду. Америка аскерий аба кошуундары 1991-1998-жылдары ушул базадан пайдаланды. 1996-жылы базадагы учак конуу жолун созуу үчүн ал жерге Американын кызыл ат деген эскадрильясы жиберилди. Америка деңиз кошуундары Араб деңизиндеги Масира аралынын аэропортунан пайдаланууда.

Амирликтердеги режим 1994-жылы АКШ менен коргоо кызматташтыгы боюнча союз түздү. Режим Америка аскерий аба кошуундарына Абу Дабиден 80 миля алыстыкта жайгашкан Зафра аба базасынан пайдаланууга урухсат берди. Америка учак ташыган кемелери Дубай амирлигиндеги Али тоосу портунда ар дайым турат.

Америка аскерий базалары Америка коомун айгинелейт. Себеби, аларда аскерий имараттардан тышкары почта жана баскетбол, волейбол, гольф, теннис аянттары, түрдүү спорт майдандары, фитнес клубдар, бассейндер, театрлар, медицина кызматы жана чиркөөлөр бар.

Булундагы режимдер өз жерлерин Америка аскерий базаларына ачып бергенден кийин колонизатор Британия менен Америка мамлекеттеринин пландарына кызмат кыла баштады. Булуң мамлекеттери аскерий кошуундары Афганистан жана Ирак согушунда алар менен биргеликте согушка кирди. Америка Биринчи Булуң согушунда Булуң мамлекеттеринин армиялары кирген 33 армиядан турган союзду башкарды. Кийин 2001-жылы 11-сентябрда Афганистанга каршы кресттүүлүк согушун баштады жана бул согушта Америка базалары чоң роль ойноду. Бул мамлекеттер 2003-жылы апрелде Америка менен бирге Ирак согушуна катышты. Ошондо Кувайттагы Америка базалары Ирактан канча «алыс» экенине күбө болдук.

Америка Ирак согушундагы аскерий операцияларын аяктаган соң Исламга каршы кресттүүлүк согушун уланта албашы көрүнүп калды. Америка бул согушту «терроризмге каршы согуш» наамы астында улантам деп пландаган болчу. О.э. ал жерде аскерий вужудун сактап калам жана мусулман өлкөлөрүнүн борборунда т.а. «Жакынкы Чыгыш регионунда» туруктуу аскерий согуш алып барам, бул согушка кургактыктагы кошуундар катышпайт деп ойлогон. Мында Булуң режимдеринен жергиликтүү өкүлдөр согуштарга кургактыктагы кошуундары менен катыша турган болду. Американын аскерий аба кошуундары Булуң аба кошуундарына Ливия, Ирак жана Яманда көрсөтмөлөрдү бериши айтылды. Мындан тышкары Булуң режимдери Америка учактарынын учууларынын каражатын көтөрө турган болду. Ошентип, Булуң режимдери Американын Исламга каршы кресттүүлүк согушунда өкүлдүк ролун аткарышты.

Ислам жана мусулмандар бийлиги жок кылынган соң Булуңдагы режимдер Британия колу менен пайда болгон болсо, бүгүн алар Америка жана Британия пландарына кызмат кылуу үчүн каражат, акча жана курал тараптан жардам берүүдө. Себеби, Ислам жана мусулмандардын бийлиги жок. Ислам жана мусулмандардын бийлиги бар болсо, ал рошид Халифалык мамлекетин тикелөө аркылуу исламий жашоону кайрадан баштайт.

Булундун ээн чөлдөрү Ислам бийлигине каршы чыккандар үчүн башбаанек болгон. Ал жерден нефть чыккан соң, бул нерсе Умматка балээ болду. Бүгүн болсо, Исламий Уммат экинчи рошид Халифалык мамлекетин тикелөө аркылуу исламий жашоону кайрадан баштоого аракет кылып жатканда Булуңдагы режимдер өз куралдарын Умматка каршы багыттоодо. Булуңда жашоочу акылы бар кишилер бул режимдердин өтмүштөгү жана бүгүнкү күндөгү ролдоруна этибар каратышы жана аларды дүйнө-ахиретте алардан жакшы кишилерге алмаштырышы керек. □

ИСЛАМИЙ УММАТТЫН ХАЗАРИЙ ДОЛБООРУ ЖОГОРУЛООДО, БАТЫШ ДОЛБООРУ БОЛСО КУЛАП БАРА ЖАТАТ

Устаз Халид Хасан – Абу Мусъаб

Бүгүнкү окуяларды күзөткөн жана текшерген киши Исламий Умматтын хазарий долбоору т.а. «Халифалык мамлекетинде» көөдөлөнгөн «саясий Ислам» долбоору жогорулап бара жатканын көрөт. Негизи, Уммат Ислам жана мусулмандардын биринчи душманы болгон Америка жетекчилигиндеги колонизатор кафирдин колунда түрдүү балээ, кырсык, ойрондулук жана кыйроолорду башынан өткөрүүдө. Бул кафир Халифалыкты жок кылып, Исламды башкаруудан алыстатты. Халифалыкты майда болбогур малекетчелерге бөлүп салды, халифанын ордуна кафирдин мыйзам жана хукмдарын аткарган малай акимдерди тикелеп, турмуштун бардык тармактарында Исламий Умматка каршы күрөш баштады.

Колонизатор Батыш, айрыкча Америка 2001-жылы 11-сентябрь окуяларынан кийин мусулмандарга карата жырткычтыгын жана зулумун дагы да күчөттү, башында Афганистан, кийин Рофидийлер өлкөсү Иракты басып алды. Ал жандуу-жансыз нерселерди жок кылды, миллиондогон инсандарды кыргын кылып, байлыктарды талап-тоноду.

Уммат колонизатор кафир колунда түрдүү мусибаттарга жолукса да, саткын жана малай акимдерден азап тартып, зулумга, жабырга, ачкалыкка, өлтүрүүгө жана коркутууларга дуушар болсо да, ал дале тирүү жана жүрөгүндө ыйман бар. Ошондуктан, Уммат залым акимдерге каршы козголду, аракетке келди, кыйкырды жана өзгөртүүнү талап кыла баштады.

Уммат мындан да жогору нерсени т.а. аларды кулатуу зарылдыгын айтып чыкты. Тунис, Мисир, Ливия жана Яман сыяктуу исламий өлкөлөрдөгү козголоңдордо «Уммат режимди кулатууну каалайт» ураанын көтөрүштү. Соңунда мубарак Шам козголоңу башталды жана ал башка талап менен чыкты. Бул козголоң режимди гана кулатууну эмес, аны кулатып ордуна «Халифалык түзүмүндө» көөдөлөнгөн саясий Исламды талап кылды. Бул козголоң Умматтын өздүгүн жана умтулууларын ачып берди. Алар «Козголоң бийлик жана мартаба үчүн эмес, жалгыз Аллах үчүн, козголоң Аллах үчүн», «Жетекчибиз түбөлүк саййидибиз Мухаммад» сыяктуу ураандарды көтөрүп чыгышты. Ушул жана

ушул сыяктуу ураандар жүрөктөргө кубаныч салып, көздөргө жаш алдырды.

Мубарак Шам козголоңунда исламий өздүк көрүнгөн соң баары ага каршы тил бириктирди. Топтордун жетекчилери болсо козголоңду өчүрүү жана илманий режимди сактап калуу максатында берилип жаткан ыфлас саясий акчаларга сатылышты.

Исламий өлкөлөрдө жүз берген ушул козголоңдор Умматтын түпкү жана мыкты байлыгын ачыкка чыгарды. Уммат бир нече убакыт жолунан адашкан болсо да, бирок, ал тирүү Уммат экени, адилетсиздикти жана акааратты кабыл албашын көрсөттү. Мындай позиция үмүттү ойготот жана жакшылыктан кабар берет.

Бул жерде башка позиция да бар, ал Умматтын өз динине болгон ишеничи болуп, Умматка күч жана үмүт тартуулайт. Бул нерсе Батыштын, өзгөчө Дания жана Франциянын айрым гезиттери Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ ды акаарат кылганда бир топ мусулмандар Пайгамбарыбыз үчүн өч алуу максатында чыгышты жана ушул гезиттердин офистерине чабуул кылышты. Мындан тышкары исламий өлкөлөрдө көптөгөн нааразылыктар жана демонстрациялар болуп өттү. Бул иштер Умматтын Батышка жолдогон билдирүүсү болду. Уммат бул аркылуу Уммат жетекчиси болгон Мухаммад ﷺ кызыл сызык экенин, аны басып өтүү мүмкүн эместигин, канчалык курмандыктар берилсе да Уммат аны басып өтүүгө жол бербешин Батышка билдирип койду.

Бул жерде дагы бир позиция бар, анда азиздик бар жана ал Умматтагы түпкү байлыкты билдирет. Ал яхудийлер мубарак Акса мечитин тебелеп-тепсөөнү жана мусулмандарды ал жерде намаз окуудан тосууну каалаганда палестиналыктар, өзгөчө Куддус калкы козголду. Мусулмандар Акса мечитине урмат-сый менен кирүүдө катуу турушу, электрондук дарбазалардан кирүүдөн баш тартуулары яхудийлердин кайратын сындырды жана мубарак Акса мечити туурасындагы ыфлас пландарынан, иш-чараларынан чегинүүгө мажбур болду.

Бул каарман позициялар бир жактан мусулмандарга жеңиш жана яхудийлерге алсыздык алып келген болсо, башка тараптан мусулмандардагы жихад руху жана Аллах жолунда курман болуу мухаббатын ойготту. О.э. акыйдага жана Пайгамбары Мухаммад ﷺ га болгон мухаббатты ойготту.

Умматтын тирүүлүгүн көрсөткөн позициялардын эң акыркысы акмак Трамп Куддус яхудийлердин борбору деп жарыя кылганда

жүз берди. Анда Уммат эки кибланын биринчиси, эки мечит же эки харамдын үчүнчүсү, Мухаммад ﷺ сейил кылдырылган жай болгон Акса мечити жайгашкан Куддус үчүн демонстрация жана нааразылык жүрүштөрүн өткөрдү. Бул позиция Умматтын түпкү байлыгын, ыйык жайларына болгон мухаббатын, Палестинанын деңизинен дарыясына чейинки бардык жайларын жихад аркылуу азат кылууга умтулушун көрсөттү.

Бул жана башка позициялар Умматтын чыныгы байлыгы жана чыныгы позициясын көрсөтүүдө. О.э. ал өз ишин ачык-айкын көрүп, жолун сезип жатканын, туура жолго кайтып, кутулуу, нажат табуу, ийгиликке, бакытка жетүү жана өнүгүү – динине кайтуу менен гана ишке ашышын түшүнүп жатканын, анын башы эмне менен оңдолсо, азыр да ошол нерсе менен оңдолушун түшүнгөнүн көрсөтүп жатат. Эмнеге андай болбосун, акыры Умматтын дини фитрат дин, хак дин, адилет дин, кыйматтар дини, жогору максаттар дини! Улуу Аллах биз үчүн ушул динди ыраазы болгон.

﴿وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

«Силер үчүн Исламды дин кылып тандадым»

[5:3]

Уммат Ислам мабдасы анын азиздик, күч-кубат жана бүтүндүк символу экенин түшүндү.

﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«Күч-кудурет Аллахтыкы, Расулуңуку жана момуандардыкы, бирок, мунафыктар билишпейт»

[63:8]

Умматтын Фаругу болгон Умар ибн Хаттаб хак айткан: «Бизди Аллах Ислам менен азиз кылды, эгер биз азиздикти башкасынан издесек, Аллах бизди кор кылат».

Уммат ушул идиреги, сезими жана динине кайтышы себебдүү аста-секин өнүгө баштады. Өзгөчө, Аллах Таала аны мабдаий хизб т.а. Хизб-ут-Тахрир менен сыйлады. Ушул Хизб өзүн Аллахка итаат кылууга арнады жана исламий жашоону кайра баштоо, Умматты бийиктик, алийлик, азиздик, нусрат жана туруктуулукка алып бара турган Халифалык мамлекети аркылуу Аллахтын шариятын колдонуу үчүн күндү түнгө улоодо. Хизб Аллахтын фазилети жана берешендиги менен Уммат ичинде Халифалык жөнүндө раъй амманы пайда кылды жана бул Умматтын талабына айланды.

Бул бир тараптан, башка тараптан болсо Умматтын хазарий долбоору жогорулап бара жатканына жана өнүгүшүнө далалат

кылган шарыйй далилдер бар. Бул далилдер Умнатта үмүт жана ишенимди пайда кылат, азиздик белгиси болгон динине болгон ишенимин, кафирлер жана алардын жардамчылары жаман көрүнүшө карабастан, Умнаттын хазарий долбору бар экенине болгон ишенимди бекемдейт. Умнаттын хазарий долбоорунун келечеги жөнүндөгү шарыйй далилдер:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَيُخَلِّدَنَّ لَهُمْ مِمَّن بَعَدَ خَوْفِهِمْ أُمَّنًا ۖ يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا ۗ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

«Аллах силерден ыйман келтиргендерге жана жакшы амалдар кылгандарга, кудум мурунку өткөн (итикаддууларды) халифа кылгандай, аларды да жер жүзүндө халифа кылууну убада кылды жана алар үчүн Өзү ыраазы болгон (Ислам) динин үстөм кылууну о.э. аларды көргөн кооп-коркунучтарынан кийин бейпилдикке бөлөп коюуну убада кылды. «Алар Мага гана ибадат кылышат жана Мага бир да нерсени шерик кылышпайт. Ким ушул (убада)дан кийин куфрону (ниъмат) кылса, анда, алар фасыктар» [24:55]

Расуллаллах ﷺ айтат:

﴿تَكُونُ النَّبُوءَةُ فِيكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعَهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَاجِ النَّبُوءَةِ فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعَهَا إِذَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَاصِيًا، فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعَهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيَّةً، فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعَهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَاجِ النَّبُوءَةِ. ثُمَّ سَكَتَ﴾.

«Силердин араңарда Аллах каалаганча пайгамбарлык уланат. Кийин Аллах каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин зордукчул падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин жабыр көрсөтүүчү залым падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги

Халифалык болот. Андан соң Пайгамбар ﷺ сүкүт кылды». (Базар жана Табароний риваяты).

Муслим, Хаким жана башкалар Савбандан риваят кылган хадисте Расул ﷺ айтат:

«إِنَّ اللَّهَ رَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ مَلِكًا أَمْتِي سَيَبْلُغُ مَا رَوَى لِي مِنْهَا»

«Аллах жерди мага жамдап көрсөттү, ошондо анын күн чыгышынан күн батышына чейинки бардык жерлерин көрдүм. Умматымдын мүлкү мага жамдап көрсөтүлгөн жайларга чейин жетип барышы анык».

Ибн Хиббан өзүнүн сахихинде Микдад ибн Асваддан, ал Расул ﷺ дан риваят кылат:

«لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الْأَمْرَ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا يَتْرُكُ اللَّهُ بَيْتَ مَدْرٍ وَلَا وَبَرَ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ هَذَا الدِّينِ بَعْرَ عَزِيزٍ أَوْ بَدَلٍ ذَلِيلٍ، عِزًّا يُعِزُّ اللَّهُ دِينَ الْإِسْلَامِ، وَذُلًّا يُدِلُّ بِهِ الْكُفْرَ»

«Бул иш күн жана түн жеткен жерге чейин жетип барат. Аллах бир да отурукташкандын, көчмөнчүнүн үйүн калтырбастан, ага бул динди азиздин азиздиги жана кордун кордугу менен киргизет. Ушундай бир азиздик, Аллах аны менен Ислам динин азиз кылат, ушундай бир кордук, Аллах аны менен куфрду кор кылат».

Ал эми, капиталисттик Батыш долбоору кулоодо жана кыйроодо. Ал турмуштун бардык тармактарында, фикирий, ижтимаий, саясий, экономикалык жана аскерий тармактарда кулап барууда.

Фикирий тармакта кулап бара жатканы жөнүндө айтсак, капиталисттик мабда динди турмуштан бөлүү, «Падышаныкын өзүнө, Аллахтыгын өзүнө бер» деген негизге курулган. Капитализм кызыкчылыкты амалдардын өлчөөсү катары карманат, бакыт – бул дене ырахаттарына көбүрөөк ээ болуу деп билет. Капитализм инсанга эч бир чектөөсүз бүтүндөй эркиндикти берет. Акыйда, фикир, мүлк жана жекече эркиндиктерди берди. Капитализм кыйматтарга материалдык назар менен карайт, ал үчүн рухий да, ахлакый да, инсаний да кыйматтардын мааниси жок.

Ижтимаий тармакта капиталисттик мабда аялдын тышкы чырайына гана карайт, ошондуктан, коомдук турмушта аялды өзүнүн денесин көрсөтүүгө үндөйт. Капитализм аялга бүтүндөй эркиндик берди, ахлаксыздык жана гомосексуализмге кызыктырды.

Өлтүрүү, зомбулук жана уурулук кылмыштары туурасындагы статистикалар: ФИБ тарабынан чыгарылган соңку отчетко ылайык, капиталисттик мабда жетекчиси, Батыш долбоорунун үлгүсү болгон Америкада өткөн жылы 1195704 зомбулук кылмышы жасалып,

15696 адам өлтүрүлгөн. Америка полициясы акыркы жылда 90185 зордуктоо жана 323374 уурулук кылмышы жасалганын каттаган.

ФИБ билдирүүлөрүнө ылайык, мусулмандарга каршы кылмыштар 67%га өскөн. Аларга каршы кол салуу 2014-жылы 154 болгон болсо, 2015-жылы 257ни түзгөн.

Саясий тармакта болсо, Ислам жана мусулмандарга душман Америка жетекчилигиндеги Батыш өз саясатын алдоо, азгыруу, өкүмдарлык кылуу жана таасирин жаюу негизинде жүргүзөт, мамлекеттердин жана алардын калктарынын такдыры, укуктары жан бакыты жөнүндө баш катырбайт. Себеби, капиталисттик мабда ач көздүк жана пайда негизине курулган. Кафир Батыш өз кызыкчылыгын жана максаттарын жүзөгө чыгаруу үчүн алсыз мамлекеттердин саясатына аралашат. Америка Афганистан жана Иракты басып алып, ал жердеги жандуу жана жансыз нерселерди ойрон кылганы жаркын далил.

Экономикалык тармакта капитализм түзүмү инсанга мүлк эркиндигин берген, ал инсан табиятына тескери келет. Капитализм мүлккө ээлик кылуу абалын жана себебдерин чектебеген. Инсан мүлккө кумар, же басып алуу, же уурдоо, же баңгизат сатуу, же башка жолдор менен жетеби, мунун айырмасы жок. Бул түзүм пайда жана материалдык кыйматты жүзөгө чыгаруу негизине курулат, башка кыйматтарга этибар бербейт. Ушул ач көз түзүмгө жетекчилик кылып жаткан Батыш дүйнөгө материалдык кызыкчылыктарын жүзөгө чыгара турган майдан катары карайт. Ошондуктан, бүтүндөй Батыш, өзгөчө Америка алсыз калктардын, айрыкча мусулмандардын байлыктарын тартып алды жана талап-тоноду. Америка ушул максаттарды жүзөгө чыгаруу үчүн өлкөлөрдү басып алат. Америка Иракты басып алганы жаркын далил.

Америка жетекчилигиндеги кафир Батыш өз таасирин жана бийлигин жаюу үчүн Эл аралык Валюта Фонду жана Эл аралык Банк сыяктуу эл аралык мекемелерди моюн сундурду.

Бирок, ошого карабастан Батыш, өзгөчө Америка оор экономикалык кризисти башынан өткөрүүдө. Америка бир нече кризистер, өзгөчө 1929-жылы бүткүл дүйнөлүк кризисти башынан өткөргөн. «Ал-Жазира нет» сайты жарыялаган «Финансылык кризистерден кийин дүйнөлүк экономиканын турукташуу себебдери» деген макаласында мындай дейт: «Дүйнөлүк экономика 2015-жылы термелүүнү улантууда. БУУнун отчётуна ылайык, дүйнөлүк экономиканын 2016-жылдагы абалы өнүккөн

экономикалардагы орточо өсүү көрсөткүчү төмөндөп кеткен жана кризис башталгандан бери 54%дан өткөн. Өнүккөн мамлекеттердеги жумушсуздардын саны 44 миллионду түзгөн. Бул болсо, 2007-жылдагы көрсөткүчтөн 12 миллионго көп дегени. Ошол эле учурда, инфляция кризис башталгандан бери эң төмөн даражага түшкөн.

Ал эми, аскерий тармакта келсек, Батыш мамлекеттери, өзгөчө Америка капиталисттик мабданы кабыл алган. Белгилүү болгондой, капиталисттик мабданы жаюунун тарыйкаты – калктарды колония кылуу. Бул мамлекеттер жеңилген калктарга, өзгөчө мусулмандарга өкүмдарлык кылуу, таасирин орнотуу жана байлыктарын талап-тоноо максатында аларды колония кылышкан. Колонизатор мамлекеттер ушул максатта Усманий Халифалык мамлекетин майда мамлекетчелерге бөлүп салды. Британия жана Франция ортосунда кол коюлган «Сайкс-Пико» атын алган келишим негизинде мусулмандар ыдыратылды.

Америка 2001-жылдагы сентябрь окуяларынан кийин Афганистан жана рофидийлер өлкөсү Иракка каршы согуш жарыялап ач көздүгү дагы да күчөдү. Колонизаторлук согуштун акыбетинде эки өлкө басып алынды, тирүү жана жансыз нерселер ойрон кылынды. Америка бул эки өлкөгө өз таасирин жана өкүмдарлыгын жайды. Бүгүн болсо, Америка учур пайда болору менен Иракты тайпачылык негизиндеги региондорго бөлүп жибермекчи. Башкача айтканда, Америка исламий өлкөлөрдү дагы да майдалап, Чоң Ортоңку Чыгыш долбоорун ишке ашырмакчы. Америка өзгөчө Афганистан, Ирак, Ливия жана Яманда эл аралык аскерий союз түзүүгө киришти. Бул союздардын акыркысы жаңы долбоорду ишке ашыруу үчүн мусулман өлкөлөр борбору болгон Сирияда болду.

Ушул жана башка маалыматтардан көрүнүп тургандай, Батыш долбоору адамзатка бактысыздык жана кыйроону гана алып келүүдө. Ошондуктан, ал Аллахтын урухсаты менен кулап кыйроого учурайт.

Ошол эле учурда, Исламий Умматтын хазарий долбоору т.а. «Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкта» көөдөлөнгөн саясий Ислам өнүгүп, жогорулоодо. Ал исламий Умматтын талабына айланды. Исламий Уммат кубансын. Себеби, ага убакыт жана мүмкүнчүлүк убада кылынган, анын келечеги Халифалык жана ал Аллахтын урухсаты менен албетте тикеленет.

Ошондуктан, Уммат аракет кылып жаткандар менен бирге болушу шарт. Аллах Өз ишиде үстөмдүк кылуучу, таква пенделерине жардам берет, убадасын аткарат жана халыс, мумин пенделерин коргойт.

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ)

«Бийман келтиргендерге нусрат берүү Биздин мойнубуздагы хак болгон» [30:47] □

**ЭМНЕ ҮЧҮН АДАМДАР ХАЛИФАЛЫКТЫ ТИКЕЛӨӨГӨ
ЧАКЫРСА СУЗДУК КЫЛЫШУУДА?!**

**Иброхим Усман (Абу Халил)
Хизб-ут-Тахрир–Судан вилаятынын
расмий сүйлөөчүсү**

Аллах Таала Куръани Карим аяттарында көп хукмдарды кыскача баяндады, ал эми Пайгамбарыбыз ﷺ аларды кенен баян кылып берди. Мисалы, Аллах Таала Өзүнүн азиз китебинде намаз окууга, закат берүүгө жана хаж кылууга буйруду. Лекин, талаб кылынган ушул намаздардын канча убакыт окулушун жана кантип окулушун баян кылбады. О.э. эмнелерден закат алынышы, көлөмү, мезгили жана ага алакадар нерселер жөнүндө айтпады. Хаж да ушул сыяктуу, аяттар ихрам кандай болушун, тооптун санын, арафада туруунун убагын жана хаждын башка ибадаттарын белгилеген эмес.

Аллах Таала ушул аяттарда намазды фарз кылды:

﴿حَنِفْظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَىٰ وَقَوْمُوا لِلَّهِ قَنِينًا﴾

*«Бардык намаздарды жана өзгөчө орто намазды сактагыла!
Жана Аллах үчүн моюн сунган абалда тургула!»* [2:238]

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾

«Алар намаздарын сактоочу кишилер» [23:9]

﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِ الشَّمْسِ إِلَىٰ عَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ الْفَجْرَ كَانَ
مَشْهُودًا﴾

«Күн оогондон түн караңгысына чейин намазды толук аткаргыла жана таңкы окууну да (толук аткаргыла). Анткени таңкы окуу (күндүз жана түнкү периштелер) күбө боло турган намаз» [17:78]

Пайгамбарыбыз ﷺ фарз намаздар бир суткада беш жолу окулушун, ракат жана саждалардын санын, үн чыгарып жана чыгарбай окула турган жайларын баяндап берди. Мындан тышкары намазга алакадар бардык тафсилий хукмдарды баяндап, алар жөнүндө мындай деди:

«... وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي»

«Мен окугандай намаз окугула».

Закат жөнүндө айтсак, Аллах Таала айтат:

﴿فَسَاكِنِيهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾

«Менин рахматым таква кыла тургандарды, закаты бере тургандарды камтыйт» [7:156]

﴿فَأَقِمْوُا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ﴾

«Намазды толук аткаргыла, закаты бергиле жана Аллахка байлангыла!» [22:78]

﴿الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾

«Алар намазды толук аткарышат жана Биз аларга сый кылып берген нерселерди ихсан кылышат» [8:3]

Пайгамбарыбыз ﷺ болсо эмнелерден закаты алынышын, көлөмүн, убагын жана башка тафсилаттарын баяндады.

Хаж жөнүндө Аллах Таала айтат:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾

«Жана жолго кудуреттүү кишилердин мойнунда Аллах үчүн ушул үйдү хаж кылуу милдети бар» [3:97]

﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ﴾

«Жана адамдар арасында хажга чакыргын» [22:27]

Пайгамбарыбыз ﷺ хаж кылып көрсөттү, миңдеген мусулмандар аны менен бирге хаж кылышты. Жабирден риваят кылынышында, Расуллуллах ﷺ аларга хаж үйрөтүп, жамаратта төөсү үстүндө олтуруп ташты ыргытып жатып мындай деди:

﴿لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ، فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ﴾

«Хаж ибадатыңарды менден үйрөнгүлө, анткени мен бул жылдан кийин дагы хаж кыламынбы же жокпу, билбеймин». Булар Расуллуллах ﷺ бизге баян кылган нерселер, эч бир мусулман алардын бирер бөлүгүн болсо да өзгөртүүгө ыраазы болбойт о.э. бардык хукмдарды Расуллуллах ﷺ көрсөтүп бергендей аткарууну каалайт.

Лекин, таң калычтуусу, мусулмандар башкаруу, саясат, экономика жана башка нерселерге алакадар исламий хукмдар өзгөрүшүнө сүкүт кылып ыраазы болуп жашоодо. Негизи, бул хукмдар ачык-айкын аяттар менен келип, Расуллуллах ﷺ аларды батафсил баян кылган жана алар менен хукм жүргүзгөн. Сахабалар жана табииндер бир канча заман ушул негизде жүрүшкөн. Мисалы,

Аллах Таала бизге Өзү назил кылган нерсе менен хукм жүргүзүүнү фарз кылган. Аллах Таала айтат:

﴿فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ﴾

«Адамдар ортосунда Аллах назил кылган нерсе менен хукм кылгын жана сага келген Хактан жүз үйрүп, алардын нафсине ээрчибе!» [5:48]

﴿وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾

«Алардын ортосунда Аллах назил кылган нерсе менен хукм кылгын, алардын нафсине ээрчибе жана Аллах сага назил кылган хукмдардын айрымдарынан сени буруп фитнага салып коюшунан этият болгун!» [5:49]

Аллахтын Пайгамбарына карата хитабы – Умматка карата хитаб. Ошондуктан, Уммат ал кишиден соң Аллах назил кылган нерсе менен хукм жүргүзүүсү фарз. Мындан тышкары Пайгамбарыбыз ﷺ өзүнөн кийин ким Аллах жиберген нерсе менен башкаарын баяндады. Расул ﷺ айтат:

﴿كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَسَتَكُونُ خُلَفَاءُ فَتَكْتُمُونَ، قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: فُوا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَلَأُولَ، وَأَعْطَوْهُمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرَّ عَاهُمْ﴾

«Бану Исраилди пайгамбарлар башкарышчу. Качан бир пайгамбар көз жумса артынан башка бир пайгамбар келет эле. Менден кийин болсо пайгамбар жок. Халифалар болот жана алар көбөйүп кетишет. Ошондо: Бизге эмнени буюрасыз? – дешкенде, айтты: Биринчисинин, биринчисинин гана байъатына бапаа кылгыла жана алардын акыларын бергиле, анткени Аллах алардан жаранды кантип башкарышканы жөнүндө сурайт». (Муслим риваяты).

Сахаба رضي الله عنهم дар Аллах Тааланын саясат, башкаруу, экономика, ижтима жана башкаларга алакадар хукмдарын жүзөгө чыгарган түзүм бул Халифалык түзүмү экенин билишкен жана Аллахтын хукмдарын ушул түзүм аркылуу жер жүзүнө орнотушкан. Уммат кылымдар бою халифа жана Халифалык саясында жашап келди. Лекин, хижрий 1342-жылы жана миладий 1924-жылы Истамбулда Халифалык кулатылгандан тартып бүгүнкү күнгө чейин Ислам хукмдары четтетилди. Бизге куфр хукмдары колдонулду, адамдар

ушул түзүмдөргө үйрөндү жана саясат, башкаруу, экономика жөнүндөгү Ислам хукмдары бекер кылынышына сүкүт сакташты.

Эмне үчүн адамдар Ислам хукмдары колдонулбаганына сүкүт кылышууда? Эмне үчүн асл жана фуруу жаатында Ислам түзүмүнө карама-каршы түзүмдөргө ыраазы болушууда? Эмне үчүн аларды Пайгамбарлык минхажы негизиндеги экинчи рошид Халифалыкты тикелөөгө чакырса, суздук кылышууда? Эмне үчүн Уммат ичиндеги халыс кишилер менен биргеликте Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкты тикелөө аркылуу исламий жашоону кайрадан баштоого жана Ислам хукмдарын кайтарууга аракет кылышпай жатат?

Мусулмандар Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкты тикелөөгө суздук кылып жатышканынын бир нече факторлору бар. Алардын эң маанилүүлөрүн айтып өтөбүз:

Биринчи: Халифалык мамлекетинин жоктугу. Бул нерсе мусулман өлкөлөрүн европалык кафир колонизаторлор бөлүп алышына себеп болду. Алар Исламды башкаруу жана саясаттан четтетшти, адамдарды өзүлөрүнүн түзүм жана мыйзамдары менен башкарышты, кийин мектеп, институт жана университеттерди батышча негизде түзүштү. Ал жерлерде мусулман перзенттеринин чоң бөлүгү таълим алды, кийин алар кафир Батышка малай муфаккир жана саясатчыларга айланышты. Колонизатор кафир мусулман өлкөлөрүнүн башкаруусун ушул саясатчыларга тапшырды. Анткени, Батыш алар бир нече он жылдардан бери колдонулуп келе жаткан мыйзам жана дастурлар менен башкарышына толук ишенишкен. Колонизатор кафир мусулмандардын туйгусун козгобоо үчүн намаз, орозо жана хаж сыяктуу ибадаттарга киришпеди, тескерисинче аларга кызыктырды. Лекин, Ислам негизиндеги башкарууга жана саясатка урухсат бербеди. Ошентип, Ислам жөнүндө ибадат, ахлак жана жеп-ичүүдөн башка нерсени билбеген муун өсүп чыкты. Алар башкаруу же Халифалыкка өтмүштө калган тарыхий мурас катары карашат жана түшүнүшөт.

Экинчи: уламалар дуня акысына динин сатышты. Алар акимдердин кызматкери болууга ыраазы болушту. Алар акимдердин тактыларын бекемдөө үчүн алардын каалоосуна карап фатваларды чыгарышты. Мунун акысына жалданган маалымат каражаттары бул уламаларды мактап көрсөтүштү. Мындан максад, катардагы адамдар динди ушул уламалардан үйрөнүшүн камсыздоо

болгон. Бул уламалар Уммат перзенттеринин ишеничине кирип, акимдерди бийлик башчылары, аларга итаат кылуу важиб, аларга жада калса тил менен да каршы чыгуу мүмкүн эмес деп айтышты. Алардын айрымдары Ислам хукмдарына кол салды, нусустарды орунсуз бурмалашты жана адамдарга бурмаланган динди таңуулашты. Уммат динди алардан үйрөндү, бул уламалардын Уммат арасында таасири чоң болду.

Үчүнчү: өзүлөрүн Исламдан деп эсептеген, лекин Исламдан алыс кыймылдар, жамааттар жана партиялар. Алардын айрымдары акимдердин батыл иштеринде аларга шерик болушту. Алар Ислам ийкемдүү дин, ал заман менен бирге кадам шилтейт дешти. Т.а. алар Исламды айтышса да, өзүлөрүн реалист эсептеп, чечимдерди бузгунчу вакиъден алышты. Айрымдары акыйданын маанисин түшүнүшпөсө да аны оңдоо зарыл дешти. Алардын назарында Исламий акыйда турмуш түзүмдөрүнө алакасы жок назарий акыйда. Ошондуктан, алар көпчүлүк жаштарды олуттуу саясий амалдардан кайтарышат. Алардын үчүнчүлөрү болсо кадарияны жакташты, башкача айтканда бийлик Аллахтыкы, Ал Өзү каалаган кишини аким кылат, биз болсо Аллах бизге солих кишилерди аким кылмайынча сабыр жана дуа кылуудан башка аргабыз жок дешти. Умматты адаштыруу жана Ислам негизиндеги ойгонуу үчүн аракет кылуудан тосууда алардын таасири чоң болду.

Халифалыкты тикелөөгө чакырылса адамдар суздук кылып жатышканына себеб болуп жаткан ушул факторлорго карабастан Умматта жана Пайгамбарлык минхажы негизиндеги экинчи рошид Халифалыкты тикелөө аркылуу исламий жашоону кайра баштоого күнү-түнү аракет кылып жаткан жана бул улуу максатты жүзөгө чыгаруу үчүн түрдүү кыйынчылыктарды көтөрүп жаткан халыс кишилерде дале жакшылык бар.

Алардын ушул амалдары өз мөмөсүн берди, анткени Халифалык Умматтын калоосуна жана умтулуусуна айланды. Уммат колдонулуп жаткан түзүмдөрдү четке какты, демократияга жана Аллахтын шариатын жүзөгө чыгаруу үчүн бийликке шерик болууга чакырган айрым исламий кыймылдар жана партиялар ийгиликсиздикке учурады, кафир Батыш малайы болгон саясатчы жана муфаккирлердин малайлыгы ачыкка чыкты. О.э. сарай уламаларынын да жүзү ачылды, ошондуктан, адамдар алардын фатваларына ишенбей калды. Адамдар Пайгамбарлык минхажы негизиндеги экинчи рошид Халифалыкты тикелөө аркылуу исламий

жашоону кайра баштоо үчүн даъват жүгүн көтөргөндөргө көбүрөөк ишене баштады.

Эми, жүк даъватты көтөрүп чыккандарга көбүрөөк түшөт. Алар Умматты Уммат, жада калса инсаният Халифалык менен гана куткарылат деп ишендирүү үчүн чоң күч жумшоосу لازым. Учурда кафир Батыш Пайгамбарлык минхажы негизиндеги экинчи рошид Халифалыкты тикелөө аркылуу исламий жашоону кайра баштоого чакырган даъваттын коркунучун сезди. Ошондуктан, ал үрөйү учуп исламий дүйнөдө от жагууда, мусулмандар арасында фитна чыгарууда, армияны ишке салууда жана терроризмге каршы согуш аталышында Исламга сокку берүү үчүн союздарды түзүүдө.

Лекин, ошого карабастан Умматта дале жакшылык бар. Халифалыкка чакырган кайрылуу Уммат перзенттеринин жүрөгүндө жогорулап барууда. Ошондуктан, даъват жүгүн көтөргөндөр Аллахка садык болуп, ылдам аракет кылуулары, адамдар менен маек жана талкуу кылуулары, Халифалык намаз сыяктуу фарз экенин баяндашы, намазды фарз кылган Зат Халифалыкты да фарз кылганын, Халифалык фарзи кифая, бирок ал аткарылбаса анын күнөөсүнөн Халифалыкка аракет кылуу менен гана арылуу мүмкүн экенин, Халифалыкты тикелөөгө аракет кылбай жаткан ар бир мусулман күнөөкөр экенин, эгер ушул абалда көз жумса жахилият өлүмүн табышын түшүндүрүшү лазым.

Эй Хизб ут-Тахрир жигиттери, Уммат Абу Бакр, Умар, Усман жана Али رضي الله عنهم дардын Халифалыгы сыяктуу рошид Халифалыкты кайра тикелөө үчүн биз менен бирге аракет кылууга даяр. Ошондуктан, силер аларга жетекчи болгула, даъват жана амалда өрнөк болгула. Ошондо Аллах Таала нусрат жана фатх берет, зулум жана залымдердин караңгы түнүн жок кылып, жер жүзүнө Өз бийлигин кайтарат. Аллах кудуреттүү.

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ﴾

«Албетте, Биз пайгамбарларыбызга жана ыйман келтиргендерге бу дуняда да, күбөлөр тура турган күндө да жардам беребиз» [40:51] □

ӨЗГӨРТҮҮ ЖАНА ДИНДИ ТИКЕЛӨӨ АМАЛИЯТЫНДА УЛАМАЛАРДЫН ВАЗЫЙФАЛАРЫ

Мухаммад Жамиъ Абу Айман
Хизб ут-Тахрир–Судан вилаяты
расмий сүйлөөчүсүнүн жардамчысы

Уламалар – пайгамбарлардын муракорлору, Аллахтан эң көп корккон пенделери, адамдарды адаштыруу жана алдоо эмес, аларга хакты баян кылууда алдыңкылары. Демек, алар адамдарды башкарып жаткан акимдерге жана саясатчыларга жасакерленүү эмес, аларга насихат кылуулары лазым. Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّمَا سَخِّبَنِي اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الَّذِينَ عَلَّمْتُمُوهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾

«Аллахтан пенделери арасындагы билимдүүлөрү гана коркушат. Шек-күмөнсүз, Аллах кудуреттүү, магфираттуу»

[35:28]

Бир күнү Абу Ханифа рохматуллох чуңкур алдында турган баланы көрүп, ага: «Эй бала, этият бол, кулап кетпегин», - дегенде, бала митип жооб бериптир: «Эй имам, өзүңүз кулодон этият болуңуз. Анткени, мен куласам жалгыз кулаймын, лекин сиз куласаңыз сиз менен бүткүл дүйнө кулайт». Ошондуктан, эгер аалым куласа аны менен бирге бейкүнөө инсандар да кулайт.

Расулуллах ﷺ Абдуллох ибн Амр ибн Астан риваят кылган муттафакун алайх хадисте мындай дейт:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا جَهَالًا فَسُئِلُوا فَأَمَتُوا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَفُتِلُوا وَأَصْلُوا﴾

«Аллах Таала илимди адамдардын жүрөгүнөн өчүрүп салбайт, уламаларды алып коюу менен өчүрөт. Эч бир аалым калбаганда адамдар жахилдерден фатва сурашат, жахил аларга илимсиз фатва берет. Натыйжада, өзүлөрү да адашат, адамдарды да адаштырышат». (Бухарий риваяты).

Пайгамбарыбыз ﷺ уламаларга акимдерге, өзгөчө жарандардын укугун тебелеген, адамдар арасында зулум жана бузгунчулукту жайган акимдерге жакындашууга тыюу салган. Жабир ибн Абдуллох риваят кылган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ Каъб ибн Ужрага мындай дейт:

﴿أَعَادَكَ اللَّهُ يَا كَعْبُ بْنُ كَعْبٍ مِنْ عَجْرَةَ مِنْ إِمَارَةِ السُّفْهَاءِ، فَقَالَ: مَا إِمَارَةُ السُّفْهَاءِ؟ قَالَ: أَمْرَاءُ يَكُونُونَ بَعْدِي، لَا يَهْتَدُونَ بِهُدَايَ، وَلَا يَسْتَنْوُونَ بِسُنَّتِي، فَمَنْ صَدَّقَهُمْ بِكُذِبِهِمْ، وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظَلْمِهِمْ، فَأُولَئِكَ لَيْسُوا مِنِّي وَلَسْتُ مِنْهُمْ، وَلَا يَرُدُّونَ عَلَيَّ حَوْضِي، وَمَنْ لَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكُذِبِهِمْ وَلَمْ يَعْنِهِمْ عَلَى ظَلْمِهِمْ فَأُولَئِكَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ، وَسِيرِدُونَ عَلَيَّ حَوْضِي﴾

«Эй Каъб ибн Ужра, Аллах сени акмактардын амирлигинен сактасын. Ошондо Каъб: Акмактардын амирлиги кандай? деп сураганда, Расулунна ﷺ айтты: Менден кийин амирлер болот, алар менин жолума жүрүшпөйт жана суннатымды кармашпайт. Ким алардын жалганына ишенсе жана зулмуна жардам берсе алар менден эмес, мен алардан эмесмин жана менин хавзимден ичишпейт. Бирок, ким алардын жалганына ишенбесе жана зулмуна жардам бербесе алар менден, мен болсо аларданмын жана алар менин хавзимден ичишет». (Хаким Мустадракта жана Ахмад өз муснадында жана башкалар чыгарышкан).

Шариат бардык мусулмандарга коркпостон жана экиленбестен хак сөздү айтууну важиб кылган. Уббада ибн Самит айтат:

«بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْمَنْشِطِ وَالْمَخْرَةِ، وَأَنْ لَا نَتَّزِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ، وَأَنْ نَقُومَ أَوْ نَقُولَ بِالْحَقِّ حَيْثُمَا كُنَّا لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَةً»

«Биз Расулунна ﷺ ды кубанычта да, кайгыда да тыңдап итаат кылууга, бийлик ээсинен талашпоого, кайда болсо да жаманатты кылуучунун жаманаттысынан коркпостон хакты айтууга байъат кылдык». (Бухарий жана Муслим риваяты). Ошондуктан, уламалар алдыңкылар катары Умматка насихат кылышы жана амир же акимден коркпостон Ислам негизиндеги өзгөртүү байрагын көтөрүшү керек. Шариат уламаларга залымдерге жардамчы болбоону важиб кылган. Ошондуктан, Халикке күнөөкөр болуу ишинде махлукка итаат кылынбайт. Анын аким же амир болушунун айырмасы жок, бир гана Аллахка жана Расулуна итаат кылынат. Ал эми, акимдерге итаат кылуу алар шариатты колдонууларына байланыштуу. Расулунна ﷺ айтат:

«وَلَوْ اسْتَعْمَلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ يَفُودُكُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا»

«Эгер, силерге Аллахтын китеби менен жетектей турган пенде амир болуп дайындалса, аны тыңдап итаат кылгыла». (Муслим риваяты).

Ушул хадиске ылайык, акимдерге итаат кылуу Аллахтын китеби колдонулуусуна байланыштуу. Ошондуктан, өзгөртүү үчүн аракет кылуу жаиз эмес, анткени бул акимге каршы чыгуу болуп эсптелет деп жаткандардын хужжаты алынбайт. Каршы чыгуу жөнүндөгү далилдер шарый байъат берилген мыйзамдуу акимдерге туура келет. Ал болсо, башкаруу, каршы чыгуу, итаат жана күнөө жөнүндөгү далилдер туура келген халифа. Бирок, бүгүнкү акимдер Уммат салтанатын басып алган, байлыктарын ээлеп алган баскынчылар жана алар колонизатор кафирге малай. Ошондуктан,

уламалар залим рувайбизалар өкүмдарлык кылып жаткан кырдаалды өзгөртүүгө аракет кылулары важиб. О.э. Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкты тикелөө аркылуу алардын зулмуна чек коюулары важиб. Анткени, башкаруу жөнүндө Ислам сызып көрсөткөн жалгыз жол ушул. Ислам Халифалыктан башкасын мамлекет жана түзүм катары кармануудан жана Халифадан башкасын аким деп билүүдөн кайтарган. Эгер, уламалар шаръий позицияны карманууга жана хак үстүндө бекем турууга кудуреттүү болушпаса унчукпай турушсун, батылды коргошпосун жана бузгунчулуктан көрө ажыздыкты тандашсын.

Бу жерде адамдар кандай болсо, акимдери да ошондой болот деген сөз орунсуз, анткени Куръан Карим акимдер жөнүндө мындай дейт:

﴿وَأَصْلَ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى﴾

«Фиръавн өз коумун туура жолго баштабады, туура жолдон адаштырды» [20:79]

﴿وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبْرَاءَنَا فَأَصْلُونَا السَّبِيلَا ۗ رَبَّنَا إِنَّا إِتْمَ ضَعْفَيْنِ مِن ۚ

الْعَذَابِ وَالْعَنَمَ لَعْنَا كَبِيرَا﴾

«Алар: «Робби, чынында биз башчыларыбызга жана чоңдорубузга моюн сундук, анан алар бизди (туура) жолдон азгырышты. Робби, Сен аларга азабды эки эсе кылып бергин жана аларды чоң наалат менен наалаттагын», дешти»

[33:67-68]

Умар ибн Хаттаб رضي الله عنه айтат: «Эгер, имам жана жетекчилер туура болсо, адамдар да туура болушат». Демек, адамдардын оңолуусу акимдердин оңолоосу менен болот, акимдер бузулса жарандар да бузулат. Анткени, жарандар акимдер үстүнөн эмес, акимдер жарандар үстүнөн хукм жүргүзүшөт. Ошондуктан, Аллахтан корккон Роббаний уламалар Уммат ичиндеги халыс кишилер менен биргеликте шаръий акимге шаръий байъат берүү үчүн аракет кылулары шарт. Ошондо бул аким мусулмандарга халифа болуп, Умматты Ислам менен башкарат жана аны жакшылыкка жетектейт.

Аллах Таала уламаларды кандай гана себеп болбосун, хакты жашыруудан кайтарган жана андай кылгандарга азаб белгилеген. Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْكِتَابِ وَاهْتَدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ
 أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعِينُونَ ﴿٢٥٠﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُمْ فَأُولَٰئِكَ
 أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

«Биз назил кылган хужжаттардан жана хидаяттан турган нерселерди адамдарга Китебде ачык-айкын кылып бергенибизден кийин жашырган кимселерди шексиз Аллах наалаттайт жана наалаттоочулар наалатташат. Магар кимиси тавба кылып, өзүлөрүн оңдоп, ачык айтышса, анда, алардын тавбаларын кабыл аламын. Жана Мен гана тавбаларды кабыл алуучумун, ырайымдуумун» [2:159-160]

Түпкүлүгүндө, Уммат уламалары жакшылыктын булагы, алар Умматты жакшылыкка баштап, жамандыктан алыстатышат. О.э. алар Умматты алдоо жана байлыгын уурдоо аракетине каршы бекем калкан болуп эсептелет. Уммат уламалары бардык замандарда жакшылыкта үлгү болушкан. Бул жөнүндө көптөгөн мисалдар бар, айрымдарын айтып өтөбүз. Алардын бири шайх Иззуддин ибн Абдуссалам, ал монголдор коркунучу жаралганда султан Кутзга согушка даярдануу үчүн амирлерден акча чогултууну насихат кылды. Шайх султан жана башчылар акчаларын бермейин адамдардан акча чогултпоону талаб кылды. Амир Кутз шайхтын насихатына амал кылды, кийин Аллах Таала аларга нусрат берди. Иззуддин ибн Абдуссалам айтат: «Ким өзүнөн көрө Аллахты үстөм көрсө, Аллах аны үстөм көрөт. Динди бекемдөө үчүн өзүн коркунучка салуу шарт».

Т.а. хакты айткандан көрө өз тынчтыгын ойлогон кимсе аалым болууга акылуу эмес. Андай кимсени кааласаңар дин соода кылуучу деп атагыла, кааласаңар Аллахтын аяттарын акчага сатып жатат дегиле, кааласаңар дуня акысына динин сатууда дегиле, айырмасы жок. Лекин, ал аалым эмес, анткени Роббаний аалым болуунун шарты – өзүнө зыян жетсе да адамдарга хакты баян кылуу. Анткени, илим Пайгамбарлардан калган мурас, аалымдар өзүлөрүнө зыян болсо да Аллахка итаат кылышат. Андай аалымдардын дагы бири Ирактагы факихтердин шайхы имам Абу Ханифа, ал кишиге казылык сунушталганда аны четке какты. Абу Ханифа акимге: «Казы боло турган адам сиз, балаңыз жана саркерделериңиз үстүнөн хукм окуй ала турган киши болушу керек.

Мен болсо, андай адам эмесмин», - деди жана бул сөздүн артынан ал камакка алынды. Күн сайын ага он дарра урулуп турду. Бир жүз он дарра урулган соң фатва берүүгө да тыюу салышты. Лекин, имам өзгөрбөдү жана хак сөздү айтууну токтотподу.

Андай аалымдардын дагы бири имам Малик. Султан имам Маликке Расулуллах ﷺдын «Мажбурий талак жараксыз» деген хадисин айтууга тыюу салды. Анткени, адамдар бул хадисти мажбурий байъат жараксыз деп киястап алышкан. Аким жетимиш дарра урууну буйрук кылгандан кийин да имам Малик бул хадисти айтууну токтотподу.

Имам Бухарий валийдин балдарына дарс берүү үчүн анын үйүнө баруудан баш тартып: «Илим издегендер өзүлөрү илимдүүлөргө келиши керек», - деген. Имам өмүрүнүн акырына чейин ушундай позицияда турган.

Ал эми, имам Шафийий адамдарга зулум кылып жаткан Яман валийине каршы чыкты жана жарандарга зулум кылуудан кайтарды. Валий имамды жек көрүп калды, жада калса имам өлүмгө хукм кылынып, өлтүрүлүшүнө аз калды. Аллах имамды Өзү сактады.

Имам Ахмад айтат: «Эгер, аалым коркконунан улам хакты жашырса, жахил жахилдик менен жооб берсе, анда хак качан айкын болот». Имам Куръанды махлук дебегени үчүн сабалды, жада калса эсинен танды. Лекин, ал өз фикиринен жана шарыйй позициясынан кайтпады. Ошондо акимдин кыжыры келип, жүз элүү жолу дарра урууга буйрук кылды. Имам Ахмад тынымсыз сабалып, дарранын саны бир жүз онго жеткенде ал буйрукту айткарып жатканга Хаббабдын:

«إِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يُنْشَرُ بِالْمِنْشَارِ، فَلَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ»

«Силерден мурун өткөндөрдү араа менен аралашса да, бул нерсе аларды дининен кайтара албаган» хадиси жөнүндө эмне дейсиң деп сурады. Буйрукту аткарып жаткан айтты: «Биз анын оңдолуусуна үмүт үздүк». Имам Ахмад ишара кылган хадисти имам Бухарий сахихинде жана Имам Ахмад муснадында риваят кылган: Хаббаб ибн Арат айтат: Биз Расулуллах ﷺдын алдына арызданып барганыбызда ал киши Каъбанын көлөкөсүндө чапанына башын коюп жаткан экен. Биз ал кишиге «Биз үчүн жардам сурап, дуа кылбайсызбы?» дедик, Расулуллах ﷺ айтты:

«قَدْ كَانَ مِنْ قَبْلَكُمْ يُؤَخَذُ الرَّجُلُ؛ فَيَحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ، فَيُجْعَلُ فِيهَا، فَيَجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ يَصْفَيْنِ، وَيَمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ

دِينِهِ وَاللَّهُ لِيَتِمَّنْ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتِ، لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ
وَالذَّنْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلِكُنُكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ»

«Силерден мурункулардын доорунда киши кармалып келип, ага чуңкур казылып, кийин ушул чуңкурга салынып, араа менен башынан ылдый экиге бөлүнүп салынган. Темир тарактар менен таралып, эти сөөгүнөн ажыратылып алынган. Бирок, бул нерсе аны дининен кайтара албаган. Аллахка ант болсун, албетте Аллах бул ишти акырына жеткирет. Мына ошондо Санъадан Хазрамавтка жол алган атчан эч нерседен коркпойт. Ал Аллахтан жана койлорун карышкыр жеп кетишинен гана кооптонот. Лекин, силер шашылып жатасыңар».

Имам Ибн Таймийя фикхий фикирлери үчүн Искандарияда зынданга ташталды. Ага дарс берүүгө жана адамдар менен көрүшүүгө бир нече жолу тыюу салынды. Имам жети жолу зынданга ташталды, алардын биринчиси хижрий 693-жылы, миладий 1293-жылы болгон. Имам зынданда көз жумду.

Ислам – жашоонун бардык кырларына жооб берген жетик дин. Ошондуктан, Ислам финансылык, экономикалык, саясий жана башкарууга тиешелүү иштердин баарын тартипке салат. Уламалар кризистерди чечүү үчүн Исламдан алган түшүнүктөрүн сунушташы, Умматтын ойгонуусуна салым кошуусу жана бул оор абалды өзгөртүүсү лазым. Аллах Таала айтат.

(إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ)

«Бирер коум өзүлөрүн өзгөртмөйүнчө Аллах алардын ахвалын өзгөртпөйт» [13:11]

Расулунна ﷺ айтат:

«الَّذِينَ النَّصِيحَةُ، قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

«Дин – насихат». Биз: «Ким үчүн?» деп сурадык, ал киши айтты: «Аллахка, Китебине, Расулуна, мусулмандардын жетекчилерине жана жалпы адамдарга». □

Америка кошуундары «региондо Иран коркунучу жок болгонго чейин» Сирияда калат

Трампын Сириядан чыгуу жөнүндөгү кескин убадасына каршы түрдө АКШ улуттук коопсуздук кеңешчиси Жон Болтон: «АКШ кошуундары Иран коркунучу жок болгонго чейин калат», - деди. «Ал-Арабия» каналы Болтондун: «Президент ИШИМ жок кылынмайынча ушул жерде калабыз деп ачык айткан. Бирок, Жакынкы Чыгыш регионунда даде Иран коркунучу турат», - деген билдирүүсүн жарыялады.

Ирандын Исламий шуро кеңешинин эл аралык иштер боюнча төрагасынын кеңешчиси Хусайн Амир Абдуллияхян Иранды Сириядан чыгаруу туурасындагы эл аралык талабга каршы чыкты. Ал Россияга карата айткан билдирүүсүндө мындай дейт: «Америка, Россия же башка күчтөр ирандык аскерий кеңешчилерди Сириядан чыгаруу жөнүндө токтомо кабыл алуу укугуна ээ эмес». Ал Ирандын «Тасним» агенттигине берген билдирүүсүндө мындай дейт: «Бу маселе Трамп-Путин сүйлөшүүлөрүнүн жадыбалына киргизилбегенин Россия расмийлери ырасташты. Ирандык аскерий кеңешчилердин Сирияда калышы же калбашы президент Башар Асад, Сирия өкмөтү жана Иран чечимине байланыштуу». Ал дагы мындай дейт: «Эки мамлекет расмийлери эмнеге келишсе – сионист вужуд буга каршы чыкса да – Иран аны аткарууга даяр».

Ал-Ваъй: Ирандын Сирияда калышы кудум ИШИМдин турушуна окшойт. Америка Сириядагы кырдаалды өз файдасына чечмейин Иранды шылтоо катары файдаланат.

Иорданиядагы демонстрациялар саясий өзгөрүүдөн дарек берип жатабы?

Ушул жылдын июнь айында башталган демонстрациялар Иорданиядагы королдук өзгөрүүнү талаб кылган элдик кыймылдардан аман калбашын көрсөттү. Анткени, регионду силкинткен бул элдик кыймыл аны бүтүндөй кулатышы мүмкүн. Ошондуктан, Булуңдагы ал сыяктуу режимдер аны куткарууга шашылышты. Бани Сахр уруусунун жетекчиси Фарис Файиз саясий өзгөрүүнү талаб кылганы үчүн камакка алынды. Ал мындай деген эле: «Эй Абдуллох, биз сен король, президент, премьер-министр, коргоо министри, полиция башчысы жана губернатор болушуңа

<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p style="text-align: center;">قال رسول الله ﷺ: «المسلم أخو المسلم لا يظلمه ولا يخذله ولا يحقره» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таптап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
--	--	--

ыраазы эмеспиз. Сен жаңы конституцияга ылайык дээрлик илах, биз болсо кулдарга айландык».

О.э. Фарис Файиз Иордания королуна анын үй-бүлөсү бүгүн Саудия Арабстаны деп аталган жерден келгенин эске салды. О.э. Иордания качандыр бир кездерде Абдуллох II үй-бүлөсү башкарган мамлекет экенин айтып, мындай деди: «Бу биздин өлкө жана биздин жер, сен болсо Хижаздан келгенсиң, сенин атаң жана чоң атаң да Хижаздан келген. Менин атам сенин чоң атаңды күтүп алган. Ошондуктан, сен бизге карыздарсың, биз болсо сага карыздар эмеспиз».

Саясий оппозициячы Лайс Шабийлат Ливандын «Ахбар» гезитине: «Иордания «Израилге» көз каранды аскерий хызматкер эле, эми анын ордуна Саудия келди», деди. Лайс Шабийлат айтат: «Иордания «Израилге» генерал наамында союздаш болгон, азыр анын наамы лейтенант даражасына төмөндөп кетти. Ал эми, Саудия генерал-лейтенант наамын алды».

Ал-Ваъй: бул – малайлыкта Иордания менен бирдей болгон Булуң мамлекеттери Иорданияны куткарууга аракет кылып жатышканын жана Саудия «Израилге» хызмат кылууда атаандашып жатканын көрсөтүүдө.

«Вашингтон Пост» гезити Россия, «Израиль» жана Сирия ортосунда «эң тынч» мамилелерди жүзөгө чыгаруу үчүн кол коюлган келишимди ачыктады

Американын «Вашингтон Пост» гезити Россия, «Израиль» жана Асад режими ортосунда Америка урухсаты менен кол коюлган Сирия жөнүндөгү келишимди ачыктады. Бул келишим Сирия жана «Израиль» ортосундагы «эң тынч» мамилелерге жетишүүгө багытталган.

Гезит хабарлашынча, АКШ президенти Дональд Трамп жана анын россиялык кесиптеши Владимир Путин ортосунда Хельсинки шаарында болуп өткөн саммиттеги келишимдин негизги максаддарынын бири – «Израиль» коопсуздугун камсыздоо жана Иранды түндүк аймактардан алыстатуу болгон. Гезитке ылайык, Путин саммит бүткөндөн кийин Трамп менен өткөргөн басма сөз жыйынында бул келишим жөнүндө сүйлөп, Сирия түштүгүндөгү террорчуларды жок кылуу жана регион 1974-жылы Сирия менен

<p>ААЛАМ МУСУЛМАҢДАРЫНЫҢ КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال تعالى: ﴿رِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАҢДАРЫНЫҢ КАБАРЛАРЫ</p>
<p>«Израиль» ортосунда күчтөрдү бөлүү боюнча өткөрүлгөн келишимге ылайык келиши зарыл деди.</p> <p>Путин айтат: «Бу иш Жулан дөңсөсүндөгү тынчтыкты турукташтырат о.э. Сирия менен «Израиль» ортосундагы тынчтык алакаларын бекемдейт». Гезит маалымдашынча, «Израиль» премьер-министри Биньямин Нетаньяху «Израиль» коопсуздугун жана кызыкчылыктарын кепилдөө үчүн Путин менен келишим түзүүгө жетишкен.</p>		
<p>Гаарец: Асад кадыржам болсун, «Израиль» тараптан ага коркунуч жок</p>		
<p>«Израилдин» Гаарец гезити 2018-жылы 22-июлда журналист Цви Барэлдин макаласын жарыялады. Макалада айтылышынча, «куралын тапшырууга ыраазы болгондор калып, ыраазы болбогон согушкерлер Идлибге чыгып кеткенден» кийинки баскычта Сирия куралдуу күчтөрү Жулан дөңсөсү бойлоп жайгаштырылат жана БУУ байкоочулары кайтып келет. Ажыратуу сызыгын бойлоп Россия аскерий полициясына кошумча Сириянын 961 жана 90-бригадалары жайгаштырылат. Саудиянын «Asharq Al-Awsat» гезитине ылайык, ажыратуу сызыгы үч тилкеге бөлүнөт.</p> <p>Биринчи тилке Израилге жакын жайгашкан, БУУ жана Россия аскерий полициясынын көзөмөлү астындагы куралсыз регион.</p> <p>Экинчи тилке Сирия чегарасы ичинде 10 км. аралыкта жайгашып, ал жерге 350 танк жана 3000 жеңил куралданган Сирия режиминин аскерлери жайгаштырылат. Үчүнчү тилкеге болсо режимдин орточо аралыкка ок аткан замбиректерине кошумча 650 танк жана 4500 аскер жайгаштырылат. Журналисттин айтымында, Россия жана «Израиль» ортосунда түзүлгөн союз Сирия режими куралдуу күчтөрү Ярмук дарыясы жанында ИШИМ уюмуна каршы операцияларды өткөрүшүн кепилдейт. Лекин, бул кошуундар согуш бүткөндөн кийин казармага кайтуусу шарт. Россия кошуундары болсо деңиз деңгээлинен 1200 метр бийиктикте жайгашкан Хара дөңсөсүн ээлейт. Бул жай Жуландагы эң бийик чекит, Россия ал жерден кошуундарды жайгаштыруу кандай таризде ишке ашырылып жатканын күзөтүп турат.</p> <p>Ажыратуу тилкесинде «Жулан рыцарлары» деп аталган жалданган согушкерлер турат, «Израиль» аны Жуланда «Ливан түштүк армиясы» сыяктуу ушул регионго иранчыл күчтөр</p>		

<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p style="text-align: center;">قال رسول الله ﷺ: «المسلم أخو المسلم لا يظلمه ولا يخذله ولا يحقره» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таптап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
--	--	--

киришине каршы туруу үчүн түзгөн. Алар куралсыз региондо Сирия режими кошуундары менен кагылышпоо шарты менен амалияттарды өткөрүшөт. Журналист өз макаласын бул союз «Израиль» тарабынан коркунуч жок экенине кубанып жаткан Асад режимине чоң мааниге ээ экенин айтып жыйынтыктаган.

Ал-Ваъй: бул Асад үй-бүлөсүнүн «Израилге» карата позициясы. Бир кездерде Башар Асаддын атасы, «бекемдик мамлекеттеринин» башчысы Хафиз Асад ушул позицияны карманган болсо, бүгүн «каршылык көрсөтүү мамлекеттеринин» башчысы президенти Башар Асад да дал ушул позицияда турат. Алар элүү жылдан бери коопсуздукту камсыздап келишүүдө. Т.а. «Израиль» Асад режими тарабынан коркунуч болбогонуна кубанса, Асад режими «Израиль» тарабынан коркунуч болбогону үчүн кубанууда.

Трамп Иранга каршы сунний мусулмандары үчүн «Араб мамлекеттеринин НАТОсун» түзүүгө аракет кылууда

Америка жана араб мамлекеттеринин расмийлери президент Дональд Трамп региондо Ирандын кеңейишин алдын алуу үчүн Булуң мамлекеттери, Мисир жана Иордания менен жашыруун коопсуздук жана саясий союз түзүүгө аракет кылып жатканы жөнүндө айтышкан. «Рейтер» агенттиги ысымын атабаган төрт булактан алып хабарлашынча, Ак үй ушул мамлекеттер менен ракетадан коргоо, аскерий машыгуулар, терроризмге каршы күрөш о.э. экономикалык алакалар жана регионалдык дипломатия сыяктуу маселелер жөнүндө кызматташууну бекемдөөнү каалап жатат. Мындан улам, Ак үй жана Жакынкы Чыгыш расмийлери НАТОнун арабча көрүнүшүн же сунний мусулмандардын «Араб мамлекеттери НАТОсу» деп аталган союз түзүүнү пландаган.

Ак үйгө караштуу улуттук коопсуздук кеңешинин өкүлү айтышынча: «Жакынкы Чыгыш стратегиялык кызматташтыгы Ирандын агрессиясына, терроризмге жана экстремизмге каршы күрөштө таяныч болот жана Жакынкы Чыгышта тынчтыкты бекемдейт».

Америкалык булактын айтымында, Трамп өткөн жылы Саудия Арабстанга жасаган сафары учурунда Саудия расмийлери коопсуздук союзун түзүү фикирин сунушташкан. Ошондо Америка Саудияга курал сатуу боюнча үлкөн келишим түзгөнү маалымдалды. Трамп жетекчилиги «Жакынкы Чыгыш стратегиялык

<p>ААЛАМ МУСУЛМАҢДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال تعالى: ﴿رِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Албетте момундар ага-инилер».</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАҢДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>кызматташтыгы» деп аталган бул союз жөнүндө октябрь айынын 12-13-күндөрү Вашингтондо өтүшү белгиленген саммитте сүйлөшүүлөр өткөрүлүшүнө үмүт билдирүүдө.</p>		
<p>Ал-Ваъй: Иран дагы бир жолу Американын региондогу саясатына хызмат кылууда. Т.а. Иран регион мамлекеттери дагы да көбүрөөк Америка кучагына жүгүрүшү жана Америка регионду жаңыча колония кылышы үчүн «мокочонун» ролун ойноодо. Америка региондогу мусулмандар ортосунда козгоп жаткан ыфлас текчилдик оюнуна аралашкан Иран, Саудия жана Булуң мамлекеттеринин ролдору кандай гана арамза экени көрүнүп калды.</p>		
<p>Асад жана Россия Сувайда вилаятында ИШИМдин колу менен кыргын кылууда</p>		
<p>ИШИМ тобу 2018-жылы 25-июлда друздар жашаган Сувайда вилаятынын бир нече айылдарына чабуул уюштурду, чабуул акыбетинде 250 жаран көз жумду. ИШИМ тобу ушул кыргынды ошол күнү эле өз мойнуна алды.</p>		
<p>Сувайда калкы бул кыргындын жообгерчилигин режимге жүктөдү. Калк режим май айында ИШИМдин жүздөгөн согушкерлерин курал-жарактары менен Ярмук лагеринен Сувайдага көчүргөн жана аларды Сувайдада калк жашаган чыгыш айылдарынан он километр алыстыкка жайгаштырган деп айыпташты. Режим Диръаны көзөмөлгө алгандан кийин куралга эч кандай мухтаждык калбады деген шылтоо менен Сувайданын чыгыш айылдарынын калкынан куралдарды жыйып алып куралсыздандырган. Лекин, режим чабуулга учураган айылдарга аскерий жардам көрсөткөн жок. Калк режимди ИШИМ айылдарды кыргын кылгандан кийин өзүн куткаруучу катары көрсөтүп, друздар коумунда кагылышуу жүз берген соң азчылыктын коргоочусу катары көрүнүп жана друздарды түрдүү коркунучтардан коркутуп, режимге жүздөнүүгө мажбур кылууда деп айыпташты.</p>		
<p>Режим Сувайдада туш болуп жаткан проблема – ал жердеги уруу аксакалдары жаштарды мажбурий аскерий хызматка жиберүүдөн баш тартышууда жана Сирияда болуп жаткан окуяларга аралашууга ыраазы болбой жатышат. Аксакалдар режимди друздарга пайдасы жок согушка тартмачы деп айыпташты. Айтымдарга караганда, Сувайдада режимдин</p>		

курамында мажбурий хызмат кылуудан баш тарткан жаштардын саны 25 миңге жеткен.

Иран кошуундары региондон чыгып кеткенден кийин ал жерге Россия аскерий элчилерди жиберген. Элчилер вилайтка барып, аксакалдарды жаштарды «Бешинчи корпус» тобуна мажбурий хызматка жөнөтүү маанилүү экенине ынандырууга урунушкан. Сувайдадагы эң күчтүү топтордун бири болгон «Шайх Карома кошууну» мажбурий хызматтан баш тартканы үчүн «террорчу топ» деп эсептелүүдө. Бул топ билдирүү чыгарып, Россияны баскынчы деп атаган, ошондуктан Сувайда калкы Россияны кыргынга шерик деп билет.

Эл аралык коомчулук жаңы Сирия үчүн жана кылмышкер Башар Асадды бийликте сактап калуу үчүн ушул сыяктуу кылмыштарды жасоодо. Россия «терроризмге каршы согуш» аталышында Исламга каршы согушуп жаткан «террорчу мамлекеттер» катарына кирет. Аллах Таала айтат:

﴿فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾ ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنَجِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾﴾

«Алар өзүлөрүнөн мурун өткөн кимселердин күнүнө окшогон күндү күтүшүүдө. Айткын: «Күтө бергиле. Мен да силер менен бирге күтүүчүлөрдөн мүн». Кийин пайгамбарларыбызга жана ыйман келтиргендерге нажат беребиз. Ошентип, ыйман келтиргендерге нажат берүү Биздин мойнубуздагы милдет болду» [10:102-103] □

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

﴿حَفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ
 وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٩﴾ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا
 فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا
 تَعْلَمُونَ ﴿٢٤٠﴾﴾

«Бардык намаздарды жана өзгөчө орто намазды сактагыла! Жана Аллах үчүн моюн сунган абалда тургула! 239. Эгер, коркунучта калсаңар, жөө же атчан абалыңарда (ибадат кылгыла). Качан коопсуз болгонуңарда Ал силерге билбегениңерди үйрөткөндөй Аллахты зикр кылгыла!» [Бакара 238-239]

Хизб-ут-Тахрир амири Ато ибн Халил Абу Руштанын (Аллах ал кишини Өз коргоосуна алсын) «Тайсир фи Усулит Тафсир» китебинде мындай делет:

Намаз жөнүндөгү бул эки аят нике, махр, талак, хуль, балдар, эмизүүчү жалдоо сыяктуу хукмдардын арасында келген. Аяттар бул окуялардын арасында келгенинен ушуну түшүнсө болот:

Биринчиден, киши өз өмүрүндө болуп өтө турган ар кандай окуялар арасында намазын унутпасын, проблемалары менен болуп диндин таянычын эсинен чыгарбасын. Намаз – жалгыз Аллах үчүн аткарыла турган амал. Ал Исламдын улуу түркүгү.

Экинчиден, намазга этибар берүү, ага таянуу Исламда өтө маанилүү нерсе. Айрыкча, проблемалар, кайгы окуялар жүз бергенде намазга таянуу дагы да күчөшү لازым. Пайгамбар ﷺ качан башына иш түшсө намазга таянган. Мындан тышкары намаз адамды Роббисине жакындатат, таквасын бекемдейт. Ошону менен ал аялы менен болгон мамилесинде да, балдары менен болгон мамилесинде да Аллахтан таква кылат, нике, талак, балдар жаатындагы иштерде зулумдан, зыян жеткирүүдөн өзүн тартат, акыйкаттан четке чыкпайт.

Үчүнчүдөн, киши бул улуу Ислам дин менен саясатты, ибадат менен мамилени, жеке иштер менен жихад жана байъатты бир-биринен айырмалабашын ар дайым эсинде сакташы керек. Хукм менен хукм ортосунда, важиб менен важиб ортосунда, фарз менен фарз ортосунда эч кандай айырма жок. Аллах нике, талак, эмизүүчү жалдоо сыяктуу нерселердин хукмдарын да баян кылган, намаз, жихад, закат сыяктуу нерселердин хукмдарын да баян кылган. Бул хукмдарды аткарууда да, аларга ыйман келтирүүдө да бири-бирин айырмалап болбойт.

﴿أَفْتَوْمُنْوَ بَبَعَضِ الْكُتُبِ وَتَكْفُرُونَ ۚ بَبَعَضِ ۚ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۗ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۲۸﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ۗ فَلَا تَحْفَظُهُمْ عَنَّا ۗ وَالْعَذَابُ وَلَا هُمْ يَنْصَرُونَ﴾

«Китебдин бир бөлүгүнө ыйман келтирип, бир бөлүгүнө куфр келтиресиңерби?! Силерден ким бул ишти кылса, анын жазасы – бул дүйнөдө кор болуу, кыямат күнүндө болсо ал эң катуу азабга дуушар кылынат. Аллах кылып жаткан ишиңерден кабарсыз эмес. Ошолор ахырет акысына дуня жашоосун сатып алган кимселер. Азабдары жеңилдетилбейт жана аларга жардам да берилбейт» [2:85-86]

Аллах Таала бул аяттарда ушуларды баян кылган:

1 – Аллах бардык намаздарды, айрыкча, орто намазды – аср намазын өз маалында аткарууга, бул ишке өзгөчө маани берүүгө, ошону менен бирге намазды хушуй менен (көңүл коюп), ашыкча сөз аралаштырбастан окууну буйруп жатат.

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ﴾

«Бардык намаздарды... сактагыла». Т.а. аларды өз маалында, рукндарына жана хукмдарына моюн сунуп аткаргыла. Бул хадисти Бухарий жана Муслим Ибн Масыуд رضي الله عنه дан чыгарышкан, Бухарийдики:

﴿قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ عَلَىٰ مِيقَاتِهَا، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: بَرُّ الْوَالِدَيْنِ، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَسَكَتَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَوْ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي﴾

«Пайгамбар ﷺдан: «Эй Аллахтын пайгамбары, кайсы амал эн афзел амал?», деп сурадым. «**Өз убагында окулган намаз**», - деди. «Кийин кайсы?», - дедим. «**Ата-энеге жакшылык кылуу**», - деди. «Кийин кайсы?», - дедим. «**Аллахтын жолунда жихад кылуу**», - деди. Ошондон кийин унчукпадым. Эгер, дагы суроо бергенимде, ал жооб бермек эле».

«**وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَىٰ**» орто намазды». Орто намаз тууралуу бир нече

риваяттар бар. Аны багымдат дегендер да, бешим дегендер да, аср дегендер да, хуфтан дегендер да, башка намаз дегендер да бар. Бул теманы изилдесек, ушул нерсе ачыкталат, Пайгамбар ﷺдан ал аср жана бешим намазы дегенден башка хадис риваят кылынбаган. Ушул эки намаздан башкасы жөнүндөгү риваяттар мавкуф риваяттардан эсептелет. (Пайгамбар ﷺга чейин жетпеген риваят). Алар сахабаларга барып токтойт. Сахабанын сөзү шарый далил эмес, ал фикир болот. Ошондуктан, алардын сөздөрүнө токтоп отурбайбыз.

Эми, аср намазы жана бешим намазы жөнүндө варид болгон шарый далилдерди көрсөтөбүз жана аларды салыштырып, орто намаз жөнүндө кайсы сөз рожихирээк (күчтүүрөөк) экенин аныктап алабыз.

Биринчиден, Муслим Али رضي الله عنهдан риваят кылышынча, Пайгамбар ﷺ Ахзаб күнүндө мындай деген:

«**شَغَلُونَا عَنِ الصَّلَاةِ الْوَسْطَىٰ صَلَاةِ الْعَصْرِ مَلَأَ اللَّهُ تَعَالَىٰ بُيُوتَهُمْ نَارًا**»

«Бизди орто намаздан – аср намазыдан алаксытышты. Аллах алардын үйлөрүн отко толтурсун».

Тирмизий Сумрадан риваят кылат: «Пайгамбар ﷺдан орто намаз жөнүндө сурашканда: «Ал – аср», деген».

Экинчиден, Ахмад жана Абу Давуд жакшы санад менен Зайд ибн Сабиттен риваят кылышат: «Пайгамбар ﷺ бешимди түш маалында (күн кызыган убакта) окуду. Сахабалар үчүн ушундан оор намаз жок эле. Ошондо бул аят назил болду:

﴿**حَفِظُوا عَلَيَّ الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَىٰ**﴾

«**Бардык намаздарды жана өзгөчө орто намазды сактагыла**».

Бу далилдерди үйрөнүп чыксак, ушул нерсе айкындашат, биринчи топтогу хадистерде Пайгамбар ﷺ орто намазды аср намазы деп ачык айткан. Ал эми, экинчи топтогу хадисте сахаба аяттын назил болуу себебин бешим намазына байлаган.

Биринчи топтогу хадистер темага көбүрөөк далалат кылат. Анткени, аларда сөз ачык айтылууда. Ошондуктан, алар экинчи топтогу хадистен рожихирээк.

Туура, чыныгы маанини белгилөөдө сабабы нузул рожихирээк болот. Лекин, бул үчүн биринчи топтогу хадистер да ыхтымалдуу мазмундагы сөздөр болушу керек. Алар болсо эч кандай ыхтымалга орун калтырбастан ачык лафз менен айтылган. Ошондуктан, бул жердеги рожих сөз орто намаз аср намазы экендиги. Аср намазынын фазилетин баса белгилеген башка хадистер да варид болгон.

Пайгамбар ﷺ айтат:

«مَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَكَانَتْهَا وَتَرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ»

«Ким аср намазын өткөрүп жиберген болсо, ал кудум үй-бүлөсүнөн жана мал-мүлкүнөн кол жууган сыяктуу».¹

«بَكَّرُوا بِالصَّلَاةِ فِي الْيَوْمِ النَّعِيمِ، فَإِنَّهُ مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ حَبِطَ عَمَلُهُ»

«Булуттуу күндө намазды эртерээк окугула. Анткени, аср намазын өткөрүп жиберген адамдын амалы текке кетет».²

«حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ»

Бу жерде жалпыдан кийин хос айтылууда. Аллах Таала оболу бардык намаздарды маалында окууга буйруп, артынан Өзү билген хикмат себедүү орто намазды хостоп койду.

«وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ» *Жана Аллах үчүн моюн сунган абалда тургула!*

Т.а. хушү менен, ашыкча сөз кошпостон. Бул хадисти Бухарий жана Муслим Зайд ибн Аркамдан чыгарышкан: «Пайгамбар ﷺдын заманында:

«وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ»

аяты назил болгонго чейин (намазда) сүйлөчүбүз. Ошондон кийин унчукпоого буйрулдук, сүйлөгөндөн кайтарылдык».

Ибн Жарир Ибн Масъуддан риваят кылат:

«أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَصَلِّي فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ السَّلَامَ إِلَّا أَنَا أَمَرْنَا أَنْ نَقُومَ لِلَّهِ قَانِتِينَ لَا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ»

«Пайгамбар ﷺдын алдына бардым. Ал киши намаз окуп жаткан экен. Салам бердим, алик албады. Намазын бүтүргөн соң: «Саламыңа алик алуудан мени бир гана нерсе кайтарды, биз

(1) Муслим: 992, Насай: 474, Ахмад: 2/145.

(2) Бухарий: 520. Насай: 470. Ибн Маж: 686.

намазда Аллахка моюн сунган абалда турууга, сүйлөбөөгө буйрулдук», - деди».¹

2 – Экинчи аятта Аллах Таала хоуф (коркунуч) жаралган маалда намаз кандай окулушун баян кылууда. Аллах намаздын үч абалдагы көрүнүшүн баян кылган:

Биринчиси, тынч маалдагы адаттагы абал. Мындай абалда намаздын бардык шарттары, рукндары аткарылат. Киям, кираат, руку, сужуд жана башка намаз хукмдарынын баары аткарылат.

Экинчиси, душман тарабынан коркунуч жаралган маал, мусулмандарга чабуул жасалышы мүмкүн болуп, ошондуктан кайдыгер болбостон коргонуу зарыл болгон абал.

Аллах Таала мындай абалда намаздын кандай окулушун ушул аятта баян кылган:

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُمْ مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِن وَّرَائِكُمْ وَلَتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ۗ وَالدَّيْنَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذَىٰ مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَن تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا﴾

«Качан сен муминдер арасында болуп, аларга имам болгон абалда намаз окумакчы болсоң, алардын бир тайфасы куралданган абалда сен менен намазга турсун. Анан, качан сажда кылышкан соң аркаңарга барып, (силерди коргоп) турушсун жана намаз окуй элек башка тайфа келип сен менен бирге намаз окушсун. Алар да этият чараларын көрүп, куралданып алышсын. Кафирлер силер курал-жарак жана жабдууларыңардан бейкапар болгон маалыңарда силерге күтүүсүздөн чабуул кылууну каалашат. Эгер, жаанчылыктан азап тартсаңар же бейтап болсоңор куралдарыңарды чечип коюуңар күнөө эмес. Бирок, этият чараңарды көрүп койгула. Албетте, Аллах кафирлер үчүн кор кылуучу азабды даярдап койгон»

[4:102]

(1) Тафсири Табарий: 2/570. Дуррул Мансур: 2/720. Насайи: 1220.

Бу аят Затур-рикаъ казатында төртүнчү хижрий жылдын жумадул-ула айында назил болгон. Ибн Исхактын риваятында жана Ибн Хишамдын «Сийрат»ында ушундай делген.

Ибн Мажадан башка мухаддистер Затур-рикаъда Пайгамбар ﷺ мындай намаз окуганын риваят кылган: «**Бир тайфа Пайгамбар ﷺ менен бирге сап тартып, экинчи тайфа душманга каршы турду. Пайгамбар ﷺ сап тарткан тайфа менен бир ракат окуп, жайында турган. Саптагылар өзүлөрүнчө намаздарын бүтүрүп, душманга каршы турууга кетишкен. Кийин экинчи тайфа келген. Ал алар менен намаздын калган ракатын окуган. Алар да өзүлөрүнчө намазын бүтүрүшкөн. Пайгамбар ﷺ алар менен бирге салам берген.**»¹

Намаздын башка көрүнүштөрүн баян кылган хадистер да бар. Хадис сахих болгон соң, алардын баары туура болот. Намазды ошол хадистерде баян кылынган көрүнүштө аткаруу дурус болот.

Үчүнчүсү, душман менен согушуп жаткан абал. Бул абал экиге бөлүнөт.

а) Эгер коркунуч катуу болсо, душман мусулмандарга каршы чабуул кылып, согуш уланып жаткан болсо, ошол эле учурда, тике турган бойдон же атты минген абалда намаз окуу мүмкүнчүлүгү болсо, намаз ишара менен окулат. Баш саждада рукуъга караганда көбүрөөк ийилет. Эгер, мүмкүнчүлүк болсо ушул катуу хоуф (коркунуч) намазы окулат.

﴿فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾

«Эгер, коркунучта калсаңар, жөө же атчан абалыңарда (ибадат кылгыла)».

Ибн Мажа Ибн Умардан риваят кылат:

﴿أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَصَفَ صَلَاةَ الْخَوْفِ وَقَالَ: فَإِنْ كَانَ الْخَوْفُ أَشَدَّ مِنْ ذَلِكَ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾

«Пайгамбар ﷺ хоуф намазын баяндап: «Эгер коркунуч андан да катуураак болсо, жөө же (улоо) минген абалда окулат», деди». Т.а. Пайгамбар ﷺ Ниса сурасындагы хоуф намазын баяндаган. Эгер, хоуф андан да катуураак болсо деген сөздөрү Бакара сурасындагы аятка ишара болот.

Ушул хадис Бухарийде Бакара сурасынын тафсириде минтип келет:

⁽¹⁾ Бухарий: 3817. Муслим: 1375. Абу Давуд: 1238. Насайи: 1537.

«فَإِنْ كَانَ الْخَوْفُ أَشَدَّ مِنْ ذَلِكَ فَصَلُّوا رِجَالًا قِيَامًا عَلَى أَقْدَامِكُمْ أَوْ رُكْبَانًا مُسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةِ
وَعَيْرَ مُسْتَقْبِلِيهَا»

«Эгер коркунуч андан да катуураак болсо, киблага жүздөнүппү, жүздөнбөйбү турган абалда же (атка) минген абалынарда намаз окугула». Ушул жерде Бухарий Малик аркылуу Нафиънин, Абдуллох ибн Умар муну Пайгамбар ﷺ дан алып айткан деп ойлоймун деген сөзүн кошкон.

б) Эгер, согуш абдан катуу болсо, намаз окулганда кырсык жүз беришинин коркунучу жаралса, жада калса башты ийип, ишара менен окуу мүмкүн болбосо, мындай абалда намазды кырдаал басаңдаганга чейин кечиктирүү мүмкүн. Ахзаб казатында Пайгамбар ﷺ ушундай кылган. Шафийий сахих иснад менен Абу Саид Худрийден риваят кылат: «Хандак күнүндө кармаш түнгө чейин уланды. Кармаш Аллах Тааланын:

﴿وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْفِتَالَ﴾

«Аллах муминдерге согуш жаатында жетээрлик болду»

[33:25]

деген сөзү менен токтоду. Андан соң Пайгамбар ﷺ Билалды чакырып, такбир айтууну буйруду жана бешимди мурун кандай окуп жүргөн болсо ошондой окуду. Кийин (Билал) асрга икомат айтты. Аны да мурункудай окуду. Кийин шамга икомат айтты. Шамды да мурункудай окуду. Кийин хуфтанга икомат айтты. Аны да мурункудай окуду. Дагы бир лафзда ар бир намазды өз маалында кандай окуган болсо, ошондой окуду делген».¹

Бул абал Ниса сурасындагы хоуф намазы жөнүндөгү аят назил болушунан мурун жүз берген делбейт. Анткени, Хандак кармашы хижраттын бешинчи жылында болгон, Ниса сурасындагы аят болсо Затур-рикоъ казатында хижраттын төртүнчү жылы назил болгон. Ошондуктан, жогоруда айтып өткөнүбүздөй, ар бир абалга өзүнө хос таризде намаз окулат.

Фарстарга каршы согуштагы Тастар окуясында да ушундай абал жүз берген. Бухарий Анас ибн Малик ﷺ дан риваят кылат: «Тастар сепилин курчоого алган кармашка таң жарып келе жатканда бардым. Согуш күчөп, мусулмандар намаз окуй албай калышты. Намазды күн чыккандан кийин окудук. Абу Муса менен бирге элек. Кийин биз жеңдик. Ошол (өткөрүп

⁽¹⁾ Умм: 1/106. Ибн Хузайма: 2/88. Дарамий: 1/430.

жиберген) намаз үчүн бул дуня жана анын байлыктары мен үчүн оор».

«فَإِنْ خِفْتُمْ فَرَجَالًا أَوْ زُبَانًا» т.а. эгер бир жерде туруп намаз окуудан

корксоңор, жөө же (атка) минген абалдарыңарда намаз окугула. Бул жердеги хазф (сөздүн бир бөлүгүн алып салуу) «إن خَيْرًا فخير إن شرا» «ин хайра фхйр ин шра» түрүндөгү хазф сыяктуу болот. Т.а. «إن تفعل خيرا، وإن تفعل شرا» «ин тфел хйра, ин тфел шра» жана жамандык кылсаңар маанисин билдирет.

﴿فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ﴾

«Качан коопсуз болгонуңарда Ал силерге билбегениңерди үйрөткөндөй Аллахты зикр кылгыла!». Т.а. душмандын коркунучу өтүп кеткенден кийин адаттагыдай намаз окугула жана силерге берген ниъматы үчүн, силерге намазда жеңилдик бергени үчүн, силерге билбеген нерселериңерди билдиргени үчүн Аллахка шүкр кылгыла. □

КИЯМУЛЛАЙЛ – МУМИНДИН ФАЗИЛАТЫ

Аллах Таала киямуллайлга (түнкү ибадатка) турууну, туруп дуа кылууну эң улуу курбат (Аллахка жакын болуу) амалдарынан деп белгиледи. Уммат өз башынан өткөрүп жаткан мындай оор жылдарда киямуллайлда туруп, Аллахтан бул кыйынчылыктардан арылтышын сурап жалбаруу андан да зарыл. О.э. Аллахтын урухсаты менен жакынкы күндөрдө жер-асман калкы ыраазы боло турган Халифалык башкаруусун тикелөө менен сыйлашын сурап дуа кылуу керек. Бул иштерди дуа кылуу гана эмес, Аллахтын динин сүйүү, калимасын бийик кылуу, хидаятын жаюу о.э. куфрду, кафирлерди жана бардык дин душмандарын четке кагуу менен ишке ашыруу лазым.

Киям жана андагы дуанын фазилаттарын баяндаган аят жана хадистер абдан көп, аларды сунуштайбыз:

– Аллах Таала Исро сурасында мындай дейт:

(وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا)

«Түндүн (бир бөлүгүндө) ойгонуп нафл намазды окугула! Мүмкүн, Роббиң сени мактоого татыктуу орунда тирилтер» [17:79]

– Муаз риваят кылган хадисте Пайгамбарыбыз ﷺ айтат:

«أَلَا أَدُلُّكَ عَلَىٰ أَبْوَابِ الْخَيْرِ؟ الصَّوْمِ جُنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ، ثُمَّ تَلَا: تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ (حَتَّىٰ بَلَغَ): يَغْمَلُونَ»

«Жакшылык эшиктерин көрсөтөйүнбү? Орозо – калкан, садака кудум суу отту өчүргөндөй күнөөлөрдү өчүрөт. Кишинин түн ортосунда окуган намазы», деп ушул аятты окуду:

﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿۳۲﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«Алардын жамбаштары орун-жайларынан алыс болот. Алар Роббилерине коркуу жана үмүттөнүү менен дуа кылышат жана Биз аларга ырызкы кылып берген нерселерден ихсан кылышат. Алардын кылып өткөн амалдарына сыйлык кылып алар үчүн бекитип коюлган көздөр кубанычын (т.а. ахырет ниъматтарын) эч бир жан билбейт» [32:16-17]

(Бул хадисти Тирмизий риваят кылган, хасан, сахих деген).

– Аиша رضي الله عنها айтат: «Пайгамбар ﷺ киямга турганда жада калса тамандары жарылып кетчү. Ошондо мен: «Эй Аллахтын Расулу, эмнеге мындай кыласыз? Акыры сиздин мурунку жана кийинки күнөөлөрүңүз кечирилген го?», - десем, ал киши:

«أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا»

«Шүкр кылган пенде болбоюнбу?», - деп жооб берди. (Муттафакун алайх хадис).

– Салим ибн Абдуллох ибн Умар ибн Хаттаб رضي الله عنه дар атасынан риваят кылышынча Расуллаллах ﷺ:

«نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ، لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ»

«Эгер, Абдуллох түндө туруп намаз окуса кандай гана жакшы киши болмок», - дегенде Абдуллох ошондон тартып түндө абдан кем уктаган экен. (Муттафакун алайх хадис).

– Абу Хурайра риваят кылган хадисте Расуллаллах ﷺ айтат:

«يَعْقُدُ الشَّيْطَانُ عَلَيَّ قَافِيَةَ رَأْسِ أَحَدِكُمْ، إِذَا هُوَ نَامَ، ثَلَاثَ عَقَدٍ، يَضْرِبُ كُلَّ عَقْدَةٍ: عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ؛ فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللَّهَ انْحَلَّتْ عَقْدَةٌ، فَإِنِ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عَقْدَةٌ، فَإِنِ صَلَّى انْحَلَّتْ عَقْدَةٌ، فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ، وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسَلَانَ»

«Шайтан силердин биринер уктап жатканда башыңардын артына үч түйүндү байлап: «Сенин түнүң узун, уктай бер», - дейт. Эгер, ал ойгонуп, Аллахты эске алса, бир түйүн чечилет. Эгер, таарат алса экинчи түйүн

чечилет. Эгер, намаз окуса үчүнчү түйүн да чечилет. Натыйжада, сергек жана жакшы сезим менен таң аттырат. Эгер, андай кылбаса жалкоо жана жаман сезим менен таң аттырат». (Муттафақун алайх).

– Расуллалах ﷺ Абдуллох ибн Салам риваят кылган хадисте айтат:

«أَيُّهَا النَّاسُ أَفْتِنُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ»

«Эй инсандар саламдашууну кеңири жайгыла, (мухтаждарга) тамак бергиле. Түндө адамдар уктап жатканда намаз окугула, ошондо саламат абалда жаннатка киресиңер». (Тирмизий риваят кылган жана хасан сахих хадис деген).

– Расуллалах ﷺ Жабир ибн Абдуллох риваят кылган хадисте айтат:

«إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً، لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ»

«Албетте түндө бир саат бар, киши ал убакта Аллахтан дунядагы жана ахыреттеги жакшылыкты сураса, Аллах аны берет. Мындай саат ар бир түнү болот». (Муслим риваяты).

– Абу Хурайра Абу Саидден кылган риваятта Расуллалах ﷺ айтат:

«إِذَا أَيْقَظَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلِّ يَا أَوْ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ جَمِيعًا كُتِبَ فِي الذَّاكِرِينَ وَالذَّاكِرَاتِ»

«Киши түндө өз аялын ойготуп, эки ракат намаз окушса, Аллахты эске алган эркектер жана Аллахты эске алган аялдар тайфасыга жазылат». (Абу Давуд сахих иснад менен риваят кылган).

– Расуллаллах ﷺ айтат:

«عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ، فَإِنَّهُ دَابُّ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَهُوَ قُرْبَةٌ إِلَى رَبِّكُمْ، وَمَكْفَرَةٌ لِلْسَيِّئَاتِ، وَمَنْهَاةٌ لِلْإِثْمِ»

«Ар дайым киямуллайлга тургула. Анткени, ал – силерден мурунку солих кишилердин адаты. Ал силерди Аллахка жакындаштырат, күнөөңөргө каффарат болот жана күнөөлөрдөн кайтарат». (Тирмизий риваяты. Албаний «Ирваул Галил» китебинде хасан деген).

– Хаким «Мустадрак» китебинде Пайгамбарыбыз ﷺдын мындай дегенин риваят кылат:

«يَا مُحَمَّدُ، عَشْرٌ مَّا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ، وَأَحَبُّ مَنْ شِئْتَ فَإِنَّكَ مُفَارِقُهُ، وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ شَرَفَ الْمُؤْمِنِ قِيَامُهُ بِاللَّيْلِ، وَعِزَّهُ اسْتِعَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ»

«Жаброил алдыма келип айтты: «Эй Мухаммад, каалашыңча жаша, лекин бир күнү өлөсүң. Каалаганыңды жакшы көр, лекин бир күнү андан айрыласың. Каалаган ишинди кыл, лекин ага карап эсепкитеб кылынасың. Билип кой, муминдин фазилаты – түндө туруп ибадат кылууда, ал эми анын азиздиги адамдарга мухтаж болбоодо». (Албаний «Жамиуссахих» китебинде хасан хадис деген).

– Расуллаллах ﷺ Абу Хурайрадан риваят кылынган хадисте айтат:

«يُنزَلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَيَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأَعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟»

«Улуу жана Буюк Робби ар түндүн акыркы үчүнчү бөлүгүндө дуня асманына түшүп: «Ким Мага дуа кылса ижабат кыламын, сураса беремин, күнөөлөрүн кечирүүнү сураса кечиремин», дейт». (Муттафакун алайх хадис).

– Абдуллох ибн Амр ибн Ас رضي الله عنه дар риваят кылган хадисте Расуллаллах ﷺ айтат:

«أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَأَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّهِ صِيَامُ دَاوُدَ، وَكَانَ يَتَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَتَامُ سُدُسَهُ، وَيَصُومُ يَوْمًا وَيَعْطُرُ يَوْمًا»

«Аллах үчүн эң жакшы намаз – Давуд ﷺдын намазы, Аллаx үчүн эң жакшы орозо – Давуд ﷺдын орозосу. Давуд ﷺ түндүн биринчи жарымында уктап, экинчи жарымында туруп намаз окуган. Ал эми, түндүн алтыдан бири калганда уктап, бир күн орозо тутса, бир күн тутпаган». Улуу Аллаx жана Анын Пайгамбары ﷺ хак сүйлөөчү. □

САХАБА, МУЖАХИД, ШАХИД ЖАНА САМИТ (СҮЙЛӨБӨӨЧҮ) АБУ АБДУРРАХМАН ЗАЙД ИБН ХАТТАБ ﷺ

Ал Фарук Умар ибн Хаттабдын бир тууган агасы. Ал Умардан мурун Исламды кабыл алган. Ошондуктан, ал динге биринчи болуп кирген мусулмандардан эсептелет. Аллах Таала ага илим жана физикалык кубат берген. Ал акыл жүргүзүп Исламга кирди. Анын бою узун жана өңү кара тору болгон.

Зайд ибн Хаттаб иниси Умар менен Маккадан Мадинага хижрат кылды. Расулунна ﷺ аны Муин ибн Адий Ансорий менен дос кылды, алар Ямамада шахид болгонго чейин бирге болушту. Анын Аллах жана Расулуна болгон ыйманы күчтүү эле. Ал эч бир казатта Расулуннадан артта калбады. Бадр, Ухуд жана Хандак согуштарына катышты, жада калса Худайбияда «Ризван» байыатына катышты. Зайд Ислам душмандарына жолукканда ар дайым шахид болууга умтулган. Ошондуктан Ухуд согушунда кайраттуулук менен согушка кирип, соотсуз мушриктерге каршы турду. Иниси Умар ибн Хаттаб анын ушул ахвалын көрүп, соотун ага чечип берип: «Жалбарам, соотумду кий», - деди. Зайд соотту кийип, лекин кыска убакыт өткөн соң аны чечип Умарга кайтарды. Ал Умарга: «Сен өзүң үчүн эмнени каалап жаткан болсоң, мен ошону өзүмө каалаймын. Сен өзүңө шахиддикти каалап жаткандай, мен да өзүмө шахиддикти каалаймын», - деди.

Зайддын Ямама кармашында бекемдиги жана шахид болушу

Пайгамбар ﷺ көз жумгандан кийин айрым араб уруулары динден кайтканы Зайдга катуу таасир кылды. Ошондуктан, ал Халид ибн Валид башчылыгындагы мусулман кошуундары менен экиленбестен Мусайлама Каззаб жетектеген муртаддарга каршы согушка чыкты.

Мусайлама Каззаб тарабында Ражжал ибн Анфава деген киши болгон, бул кишинин Исламга кириши жана муртад болушу өзүнчө кысса.

Ражжал ибн Анфава Расул ﷺ доорунда Исламга кирди. Ислам жөнүндө Расулунна ﷺ дан таалим алган соң өз коумуна кайтты жана Мадинага Расулунна ﷺ көз жумгандан кийин келди. Бул учурга келип Абу Бакр Сиддик мусулмандарга Халифа болуп

дайындалды. Абу Бакрга ямамалыктар Мусайламанын тегерегинде чогулуп жатканы маалымдалды. Ражжал Абу Бакрга аны ямамалыктарды Исламда бекем кылуу үчүн Ямамага элчи кылып жиберүүнү сунуштады. Халифа анын элчи болуп барышына ыраазы болду. Ражжал Ямамага барды жана алардын санынын көптүгүн көрүп, алар жеңип чыгат деп ойлоду. Ал алдамчы нафсине азгырылып, Мусайламанын мамлекетинде бирер мансабды ээлөөнү каалап калды. Кийин Ражжал Исламдан чыгып, аны убадалар менен сыйлаган Мусайламанын катарына кошулду.

Ражжалдын Исламга болгон кооп-коркунучу Мусайламадан кооптуураак болду. Анткени, ал адамдар арасында «Расулуллах Мусайлама ибн Хабиб менен бул иште шерикпиз деп айтканын укканмын. Расулуллах көз жумган соң Пайгамбарлык байрагы жана вахийге эң акылуу инсан – бул Мусайлама» деп сөз таратты. Ражжалдын жалган сөздөрүнөн улам о.э. ал Ислам жана Пайгамбар менен болгон мамилесин айла-амалдуу иштетиши натыйжасында адамдар Мусайламанын тегерегинде дагы да көбүрөөк чогула баштады.

Ражжал жөнүндөгү хабарлар Мадинага жетип барды. Ошондо мусулмандар адамдарды адаштырып жаткан жана согуш чөйрөсүн кеңейтип жаткан бул кооптуу муртадга катуу кыжыры келишти. Ражжалга эң катуу ачууланган киши Зайд ибн Хаттаб болду. Ал сийрат жана тарых китебдерине ушул ысым менен кирген улуу сахаба. Зайд Мусайлама эмес, андан да кооптуу жана кылмышкер Ражжал ибн Анфава фитнасын жок кылуу үчүн даярданды. Халид ибн Валид мусулман кошуунду чогултуп, согуш майданына тизди, кошуун байрагын Зайд ибн Хаттабга берди.

Мусайлама каззабды ээрчиген Бану Ханифа айыгышып согушту. Согуштун башталышы мусулмандарга зыяндуу болду жана алардын көпчүлүгү шахид болушту. Зайд айрым мусулмандар жүрөгүнө коркуу киргенин көрдү.

Ошондо Зайд жакын жайдагы дөңсөгө чыгып, бурадарларына: «Эй адамдар... тиштенип, душманыңарды өлтүргүлө жана алга карап жылгыла... Аллахка касам, Аллах аларды жеңилүүгө туш кылмайын же Аллахка жолукмайын (т.а. шахид болмоюн) сүйлөбөймүн», - деп кыйкырды. Ошондуктан, адамдар Зайдга «сүйлөбөөчү» (самит) лакабын коюшту.

Зайд дөңсөдөн түшүп, тиштенип, эриндерин кысып, жада калса тили таштай болду. Зайд согуш такдырын Ражжалды өлтүрүү

менен чечүүгө умтулду. Кийин ал согуш майданына октой аталып кирип, Ражжалды издей баштады жана аны тапты. Ал оң тараптан, сол тараптан ага жакындашууга аракет кылды, лекин, ар сафар согуш толкуну аны башка жакка сүрүп жатты. Зайд кайра-кайра анын артынан түшүп толкунга кирди.

Зайд ага жакындашып кылычын шилтегенде адамдар толкуну Ражжалды жутуп алыстатып жатты. Зайд болсо Ражжалдын артынан дагы шүңгүдү. Акыры Зайд аны жакадан алып, калп, жалган, жүзү кара башын кылычы менен алып салды.

Жалган кулашы артынан аны ээрчигендер да кулай баштады. Мусайламанын жана анын дагы бир ишенген адамы Мухкам ибн Түфайлдын, Мусайламанынын кошуунунун жүрөгүнө коркуу кирди. Анткени, Ражжалдын өлгөнү шамалдуу күндө от сыяктуу тарады. Өз кезегиде Мусайлама адамдарга жеңишти убада кылган эле. О.э. өзү, Ражжал ибн Анфава жана Мухкам ибн Түфайл жеңишке жетиши, өз динин жайышы жана мамлекетин тикелешти жөнүндө айткан. Эми болсо, Ражжал өлдү, демек Мусайламанын пайгамбарлыгы жалган болуп чыкты. Зайд ибн Хаттабдын соккусу Мусайламанын сабын кыйроого учуратты.

Ал эми, мусулмандар Ражжалдын өлгөнү жөнүндөгү хабарды угуп, алардын улуулугу тоо сыяктуу жогорулады, жарадарлар жарааттарына карабастан, колдоруна кылыч алышты, жада калса, өмүрүнүн акыркы демин тартып жаткандар да колуна кылыч алууга умтулушту. Бул хабар мукамдуу үндөй туюлду. Кана эми алың жетсе, айыгышкан согушка кайтып, ажайып жеңишти көрсөң. Лекин, аларды мындан да ажайып жыйынтык күтүп турду. Аларды жаннат күтүүдө.

Зайд эки колун асманга көтөрүп, Роббисине жалбарды жана ниъматына шүкр айтты, кийин кайра кылыч шилтеп, унчүкпастан согушка кирди. Анткени, ал жеңишке жетмейин же шахид болмоюн сүйлөбөөгө ант берген эле. Согуш мусулмандардын файдасына ооп баштады, чечүүчү жеңиш сааттары жакындашып жаткан.

Зайд жеңиш жышаанын көргөн соң өз өмүрүнө ушул жерде жыйынтык жасалышын каалады, Аллахтан Ямама күнүндө аны шахиддик менен ырызкылантырышын үмүт кылды. Ошондо жаннат шамалы согуп, анын көкүрөгү эбегейсиз каалоого толду, көзүндө жаш пайда болуп, чечкиндүүлүгү дагы да бекемделди. Ал өзүнүн улуу такдырын – шахид болууну издеп душманга жапырылды. Жана ал аны тапты, Умматтын каарманы болуп кулады.

Мусулмандар кошууну жеңиш менен Мадинага кайтышты. Умар Халифа Абу Бакр менен бирге жеңиш менен кайткан мусулмандарды күтүп, анын эки көзү агасын издеди. Зайддын бою узун болгондуктан аны алыстан көрүү оңой эле. Лекин Умар аны көрөрдөн мурун согуштан кайткан мусулмандардын бири ага көңүл айтты. Ошондо Умар: «Аллахым, Зайдды Өз рахматыңа алгын. Ал менден эки жакшылыкта озунуп кетти, менден мурун Исламга кирди жана менден мурун шахид болду», - деди. Умар дагы мындай деген: «Шамал соккондо Зайддын жытын сездим». Аллах Зайдды Өз рахматына алсын. Ал иниси Умар сыяктуу мунафыктык жана жалганды жек көргөн киши эле.

Ошентип, улуу сахаба Зайд ибн Хаттаб Ямама кармашында шахид болду. Ямама кармашы мусулмандар менен Мусайламаны ээрчиген муртаддар ортосунда, Халифа Абу Бакр Сиддик доорунда жана хижраттын он экинчи жылы робиул-аввал айында болуп өткөн. □

Британиялык журналист Дэвид Хирст «Middle East Eye» сайтында жарыялаган макаласында Булуң мамлекеттеринин Иорданиядагы кризиске карата позициясы жөнүндө мындай дейт: «Король Салман Иорданияга жардам бергендей болуп көрүнүүгө урунса да, Саудия Арабастан королдугу 2,5 миллиард доллар көлөмүндө Иорданияга жардам берүүнү аткарган жок. Бул каражатты Кувайт убада кылганына карабастан, король Салман бул каражатты өзү төлөп жаткандай көрсөтүүгө урунду. Натыйжада, бир-бирине атаандаш Булуң мамлекеттери Иорданияга жардам көрсөтүү үчүн күрөшө баштады».

Дэвид Хирст мындай дейт: «Иордания королдугунун деванына жакын булак «Middle East Eye» сайты үчүн берген интервьюсунда айтышынча, король Абдуллох II баалардын жогорулашына жана киреше салыгы көтөрүлүшүнө каршы Иордания көчөлөрүндө нааразылык демонстрациялары башталардан мурун Кувайтка өз өкүлүн жиберген. Нааразылык демонстрациялары учурунда Кувайттын мамлекеттик министри Иорданияда болгон. Мунун натыйжасында Кувайт Иордания борбордук банкына 500 миллион доллар которгон жана дагы 500 миллион доллар көлөмүндөгү төмөн пайыздагы карыздарды берүүгө убада кылган». Журналист минтип кошумчалайт: «Иорданиянын эшигин тыкылдаткан дагы бир тарап Катар болду. Катар амири Шайх Тамим Хамд Ал Тани король Абдуллох менен байланышып, Катардын финансылык жардамын сунуштаган. Бул телефон сүйлөшүүсү Иордания талабына ылайык жарыяланбаган. Анткени, Иордания Саудия бирер демилге менен чыгышына дале үмүт кылып жаткан болчу. Катар тышкы иштери билдиришинче, Катар 10 миңден ашуун жумуш орундарын түзүү жана 500 миллион доллар көлөмүндө каражат берүү аркылуу финансылык жардам көрсөтүүгө токтоп кылган».

Дэвид Хирст айтат: «Саудиянын айла-амалы аркылуу Салман жарыялагандай, Кувайт убада кылган бир миллиард доллар жалпы жардам көрсөтүү пакетине киргизилди. Түпкүлүгүндө, Саудия жана Амирликтер кувайттыктар берген каражаттан кыйла аз каражат беришти. Анткени алар баары биригип 1,5 миллиард доллар беришти. Ошентип, Иордания королдугу деваны Салмандын жообунан кандайдыр бир «деңгээлде көңүлү калды». Анткени, Кувайттан бир миллиард доллар алган Иордания Саудия королдугунан мындан көбүрөөк каражат күткөн. Андан тышкары Саудия эки жылдан бери Иорданияга жардам көрсөтүүнү токтотуп койгон».

Ал-Ваъй: козголоңдор учурунда мусулман өлкөлөрүндөгү режимдер канчалык жараксыз жана малай экени ачыкталды. Алар бири-бирин колдоп жатышат, себеби алардын баары бир кожоюнга хызмат кылышат. Алар Умматтын күчү сынды деп ойлошкон, жана региондо Американын таасири өзгөрүшүнөн коркушууда. Бул режимдердин эч бири, эң оболу Саудия Аллах жана мусулмандардын файдасы үчүн эч нерсе кылбайт. Аллах Өз ишинде үстөм, бирок адамдардын көпчүлүгү муну билишпейт. □

2018-жылы 16-июлда Хельсинкиде Трамп менен Путин ортосунда саммит болуп өттү. Америка жана Европа үчүн Трамп өтө жаман жолугушуу өткөрдү. Саммит раунддарынын биринде эки президент ортосундагы жеке жолугушуу болду. Бул жолугушууга эки президенттен жана котормочулардан башка эч ким катышпады. Ушул жабык жыйында эки президент эмнелерди сүйлөшкөнүн эч ким билбейт. Эң жакын кеңешчилер, Ак үй аппаратынын жетекчиси Жон Келли да бул жыйынга киргизилбеди. Чамасы, Россия Трамптын файдасы үчүн АКШ шайлоолоруна аралашуусу натыйжасында жаралган жаман ахвалды жоюу жолдорун келишип алуу үчүн ушундай жолугушуу зарыл болгон көрүнөт.

Трамп аларга жана алар Трампка чабуул кылган АКШ маалымат каражаттары о.э. Европа маалымат каражаттары Трамптын ушул саммиттеги иш-аракетин кээ бир орундарда маскаралаган болсо, кээ бир орундарда тынчсыздануу билдиришти. Трампты маскаралаган макалаларга «Financial Times» гезитинин «Трамп, Путин жана Американын кыянат» деген аталыштагы макаласы кирет, макалада мындай делет, АКШ президенти Дональд Трамптын Хельсинкиде чыгып сүйлөөсү «шерменде» болду. Трамптын Россия президенти Владимир Путин менен бирге берген басма сөз конференциясы анын президенттик доорундагы унутулгус ирмемдер болуп калат. Трамп Путиндин «2016-жылдагы АКШ шайлоолоруна Россия аралашкан дегенге эч кандай негиз жок» деген сөздөрүн ырастап АКШ разведка башкармасына каршы чыкты. «Чет мамлекетте бул түрдөгү билдирүүлөрдү берүү АКШ улуттук коопсуздугуна кыянат болуп эсептелет». Трамп өз мамлекетинин аброюн түшүрдү. Ал жаңылышуудан же АКШ президенттик шайлоосу уурдалганы тастыкталышынан жана адамдарга анын «жалганчылыгы» ачылып калышынан коркуп жаткандай көрүндү. «Трамп – саткын, Кошмо Штаттардагы кризисти оңдоо керек. Бүткүл дуня муну күзөтүп турат».

Ал эми, тынчсызданууларга келсек, маалымат каражаттары ушул саммит АКШ тышкы саясатынын келечеги жөнүндө тынчсызданткан бир катар суроолорду пайда кылганын билдиришти. Аларга ылайык, Трамп президент Путинге жана анын агрессивдүү тышкы саясатына «мыйзамдуулук берген» эл аралык келишимдердин алкагында роль ойноого урунууда. Путин Грузияга бастырып киргенине, Крым жарым аралын кошуп алганына, Малайзия учагын атып түшүргөнүнө, Америка жана Европа саясатына аралашканына, уулуу «новичок» газы менен чабуул кылганына карабастан, ал издеп жаткан жакындашууга жетишти. АКШ президенти бул аракети менен Кремлди карасанатай иштери үчүн сыйлады. Маалымат каражаттары билдиришинче, Трамптын кол берип учурашуусу Путин үчүн тактикалык сыйлык болуп, ушул аркылуу Москва бүткүл дуняга «Россиясыз эч кандай сүйлөшүүнү баштоо жана келишимдерди түзүү мүмкүн эмес» деген ишара жолдоду.

Ал-Ваъй: бүткүл дуня мамлекеттерин башкарып жаткан Американы келесоо киши башкарууда. Акыйкатта болсо, бүгүн дуня Трамптын бийликте турушу менен шартталган кризистин оңолушун күтүп жаткан жок, тескерисинче хазараттын кулап бара жатканын байкап турушат. Трамп – бул хазараттын кыйроо белгилеринин бири. □